

http://niva.iig.pl redakcja@niva.iig.pl

№ 32 (2517) Год XLIX

Беласток, 8 жніўня 2004 г.

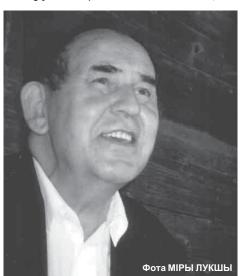
Цана 2,00 зл.

Еўропа, здаецца, і не падазравала існавання такой культуры ў Польшчы, заўважыў Сакрат, але дзякуючы шматгалосым трыялогам ведае аб ёй усё больш...

Шматдумнасць аб Беларусі

— Я не спадзяваўся, што наша мерапрыемства развінецца аж так і набярэ размаху! — быццам бы дзіваваўся старшыня асацыяцыі Віла Сакрата, ідэйны бацька і дух Беларускіх трыялогаў Сакрат Яновіч на пятым ужо Трыялогу.

Усё большае зацікаўленне беларускай культурай і літаратурай у Еўропе. Дзеля гэтага і пачаліся ў 1999 г. адмысловыя сустрэчы ў Крынкаўскім старонні — каб паказаць Еўропе Беларусь. Штогод удаецца сарганізаваць сустрэчы, на якія з'язджаюцца з Еўропы зацікаўленыя беларускай культурай і літаратурай, знаёмяць са сваімі доследамі і ўвагамі, разважаюць аб былым, сённяшнім і магчымым беларускай культурнай справы і яе ўспрыняццю ды азнаямленню Еўропы з беларушчынай. Еўропа, здаецца, і не падазравала існавання такой культуры ў Польшчы, заўважыў Сакрат, але, дзякуючы шматгалосым трыялогам і іх выніку публікацыях у шматмоўным "Годзе Беларускім" (Annus Albaruthenicus) ве-

Сакрат Яновіч: Я не спадзяваўся, што наша мерапрыемства развінецца аж так і набярэ размаху...

дае аб ёй усё больш. Асацыяцыя Віла Сакрата выдае таксама іншыя кнігі; на працягу пяці гадоў апублікавала м. інш. "Пад знакамі Арла і Пагоні", "Беларуску", "Nasze tysiąc lat", "Зямлю св. Лукі".

Тэматыка сёлетняга Трыялогу была шырокая і багатая, сабраўшы за сталом разваг у Лапічах палякаў, шведку, вянгерцаў, беларусаў і англічан. Гарачыя дыскусіі пачаліся ад першых дакладаў — аб фармаванні беларускага народа і дзяржаў Сярэдняй Еўропы (Барбара Торнквіст са Швецыі); тэма народа і дзяржавы краналася і пры нагодзе агляду

Сабраліся ў Лапічах аматары Беларусі: палякі, шведка, вянгерцы, беларусы і англічане

апошняга нацыянальнага перапісу ў Польшчы (Майкл Флемінг з Оксфарда), ідэалагічных падставах беларускай дзяржавы (аб лукашыстоўскім падручніку для студэнтаў — Рышард Радзік з Любліна), дакладзе Яна Максімюка з Прагі — "Незапатрабаваны творчы патэнцыял або Беларусы Беласточчыны як нацыя трохмоўная". Ян Бурлыка з Гродна пытаўся, "ці абыходзіць сённяшняму беларусу беларуская літаратура", Арнольд Макмілін з Вялікабрытаніі разважаў аб творчасці і пакутніцкай душы паэта Анатоля Сыса, Андраш Зольтан прадставіў даклад "Старабеларуская легенда аб Трыштане і Ізольдзе і паўднёваеўрапейскія сувязі", а другі венгр, перакладчык доктар Лаёш Палфолві разважаў аб перспектывах беларускай літаратуры ў Вянгершчыне, больш вядомай з перакладаў "старых" аўтараў (у дваццацітомнай вянгерскай энцыклапедыі ёсць аж 219 беларускіх аўтараў). Алег Латышонак і Алесь Белы прадставілі свае доследы аб варажскіх каранях роду полацкіх князёў (магутная праца, з якою варта было б справіцца цэламу інстытуту!). Яраслаў Іванюк прадставіў думкі непрысутнай Ніны Баршчэўскай на тэму погляду беларускай эміграцыі на этнаграфічныя межы Беларусі. Чэслаў Сэнюх, другі моцны дух ад пачатку Трыялогаў, родам з Любчы на Беларусі, гаварыў аб моцных культурных сувязях духовай Польшчы і Літвы ("Помнік"). У дыскусіі прынялі ўдзел і запрошаныя госці ад імя спонсараў — Збіг-

неў Кшывіцкі і Анатоль Вап з Падляшскага самаўраду (гэта ж прамоцыя і ўсяго Падляшша, і Крынкаўскае гміны на ўсю Еўропу!) ды Ежы Завіша — дырэктар Дэпартамента культуры нацыянальных меншасцей Міністэрства культуры. Прывёў ён словы Чэслава Мілаша, які, зараз пасля весткі аб атрыманні Нобелеўскай прэміі, на тэлефон з Польшчы ад радыёжурналісткі з віншаваннямі "першаму ад шмат гадоў паляку які атрымаў гэту прэмію", пасля нейкага моманту маўчання адказаў: "Дык я ж, дарагая пані, — ліцьвін" ды фрагмент выказвання лаўрэата надрукаваны на буклеце выставы "Еўрасаюз ужо тут быў" аб тым, як "вельмі трэба мець у каштоўнасці правінцыю і дом, і даты, і след мінулых людзей". Галоўная тэма сёлетняга Трыялогу — беларушчына ў кантэксце Еўропы і Еўрасаюза. Кожны з дакладчыкаў — даследчыкаў, аўтараў, перакладчыкаў — дакладваў свой каменьчык да "сцежкі" і "дат", укараняючы беларушчыну ў еўрапейскім старонні. "Сталіца Падляшша перанеслася ў Крынкі" — заўважыў калісьці маршалак Сейміка, дадаўшы, што Сакрат Яновіч стаў "дасканалым інструментам прамоцыі нашага рэгіёна" і "калі шкода грошай на культуру, то шкада жыць". Мабыць, у гэты раз (і наступныя) Падляшша не забудзе сваіх слоў; улады з подпісам беларускага прадстаўніка — члена кіраўніцтва падтрымае сваю візітную картку без скандалаў.

Міра Лукша

Вандроўкі часу

2

Мікола Ваўранюк

Быў я ў Ваўкавыску, які рыхтуецца да агульнабеларускіх дажынак — аднаго з найгалоўных свят паводле цяперака пісанай ідэалогіі Рэспублікі Беларусь. Разрушаны горад старэйшым жыхарам Беластока нагадаў бы пэўна атмасферу нашага ваяводскага цэнтра з 1973 года, калі Польшча "расла ў сілу, а людзі жылі дастатней". Што з таго дастатку выйшла...

Канстытуцыя

2

Віктар Сазонаў

Ну вось і дачакаліся. Выбары ў Палату Прадстаўнікоў Рэспублікі Беларусь прызначаныя. І сама галоўнае, што на той дзень і нават на той год, што на гэты раз і прагназавалася. І так, як таго патрабуе канстытуцыя. Праўда, гэта нікога не здзівіла, і не заінтрыгавала. Бо даўно ўсім на свеце вядома як гэтыя выбары пройдуць, і каго "абярэ" сваімі прадстаўнікамі беларускі народ...

Бяднейшым — менш 🖙 4

Аляксей Мароз

У Белавежы маршалкам не ўдалося атрымаць ад прэм'ера абяцання змены спосабу падзелу еўрасаюзных сродкаў. Самаўрадаўцы з бяднейшых і слабанаселеных рэгіёнаў, у тым ліку з Падляшша, адчуваюць сябе пакрыўджанымі. Прынятыя паказчыкі падзелу структурных сродкаў з Еўрасаюза на бліжэйшыя тры гады даюць большыя магчымасці шчыльней населеным рэгіёнам...

Нашы краявіды

* 5

Аляксандр Вярыцкі

У Залуках з раніцы ціш, толькі побач крамы гарланісты мужчынскі трыялог. Далей далей ціш, у агародчыку маладая сямейка глядзіць усходы. Да вуліцы падыходзіць пажылы мужчына. Пытаю яго пра адмысловы вятрак, што з другога боку вуліцы, спадзеючыся, што там жыве талковы гаспадар...

Ператоча

9

Мікалай Бушко: Наша мерапрыемства адкрытае на розныя культуры, прадстаўнікі якіх жылі ў нашым рэгіёне. Аказваецца, што ў мінулым побач беларусаў жылі ў нас палякі, украінцы, яўрэі, літоўцы, цыганы, рускія і немцы. Мала хто ведае, што немцы, якіх запрашалі ў Белавежскую пушчу, былі вельмі добрымі леснікамі...

Запіскі кантравандыста 🖝 10

Сымон Нальшанскі

Хлопцы, трошкі пакрывіўшы мордамі, скінуліся і купілі грузавы бус. Упаялі другое днішча, каб хаваць там спірт, зрабілі яшчэ некаторыя, не прадугледжаныя вытворцам змены...

Вандроўкі часу

Свет рухаецца не проста дапераду, а па крузе — пераконваюць, здаецца, індусы. Тыя самыя факты і падзеі перажываюцца людзьмі зноў і зноў. Неверагоднае таксама ж здараецца. Як гісторыя, якую нядаўна расказаў калега. Купіў ён хату ў адной з наднарвенскіх вёсак, памалу яе рамантуе ды наводзіць парадак на панадворку.

- Малюю я сабе штыкеты, аж бачу: ад лесу хтосьці бяжыць, спатыкаючыся на няроўнай пясчанай дарозе. Спыніў я сваю справу, зрабіў далоняй на лобе казырок ад сонца і, пастаяўшы так ладную хвіліну, пазнаў суседку.
- Бабко Гандзю, кажу, калі зазяпаная жанчына параўнялася з маім плотам, — што ж вас так нагнала?
  - Леў!
  - Які леў?
  - Такі вялізны, з буйной грывай!
  - Што рабіў тут леў?
  - Хлябтаў ваду з рова.
- Бабко Гандзю, адкуль у нас леў узяўся?

Суседка ўжо зачыняла сваю брамку. Як быццам адганяючыся ад мае цікаўнасці, буркнула нават не аглядаючыся: А скуль мне ведаць? Пэўна сарваўся.

Калі мог сарвацца ля Нарвы леў, то і гісторыя можа ўяўляць сабою не простую лінію, а кола. Часамі падзеі могуць паўтарацца з невялічкай геаграфічнай адхіленасцю.

Быў я ў Ваўкавыску, які рыхтуецца да агульнабеларускіх дажынак— аднаго з найгалоўных свят паводле цяперака пісанай ідэалогіі Рэспублікі Беларусь. Разрушаны горад старэйшым жыхарам Беластока нагадаў бы пэўна атмасферу нашага ваяводскага цэнтра з 1973 года, калі Польшча "расла ў сілу, а людзі жылі дастатней". Што з таго дастатку выйшла, то ўжо нават маладзейшым не трэба прыпамінаць. Калі гісторыя коціцца па крузе, то... ці трэба ж мне тут займацца чарнавідствам?

Паўторы гісторыі відно і бліжэй. Чытаю ў "Ніве" пра ўдалы паход "Сьцяна" па Сакольшчыне і радуюся поспехам Зьвязу беларускай моладзі. Але тут жа паяўляецца нейкая настальгія і адчуванне, што гэта ўжо было... дваццаць гадоў таму. Мы тады звандравалі ўсю ўсходнюю Беласточчыну ад Дубровы па Драгічын.

Зласлівец можа сказаць: і што з таго? Хадзілі, хадзілі і нікуды не дайшлі. Пакаленне нашых дзяцей пачынае зноў таптацца з таго самага месиа.

На жаль, бывае яшчэ горш. Халера мяне бярэ, калі чытаю інфармацыі розт factum пра засакрэчаныя атрасіны жменькі беластоцкіх студэнтаў на дачы Латышонкаў у Супраслі. То мы так нават не хаваліся ў палове васьмідзесятых з адзначэннем 25 Сакавіка. А на атрасінах, запустах, Шчодрым вечары ды іншых беларускіх танца-папойках у Беластоку гуляла і па паўтысячы людзей. Тут, відаць, кола гісторыі не толькі замкнулася, але яшчэ зрабіла нейкую зласлівую спіралю ўніз.

Сэнс развіцця чалавецтва ў тым, — любіць паўтараць Сакрат Яновіч, — што дзеці разумней за бацькоў. Каб вырвацца з замкнёнага кола гісторыі, маладыя не толькі павінны пераймаць старэйшых. Гэтага не хопіць. Павінны яны старацца пераплюнуць тых, хто быў перад імі, няхай сабе нават аспрэчваючы зробленае папярэднікамі. Таму таксама сумна мне робіцца, калі малады здольны журналіст піша пра цікавую падзею, пераймаючы метад нават не бацькі, а дзеда (яц). Метад гэты збольшага палягае ў тым, каб як найдаўжэй пералічваць удзельнікаў апісваемай падзеі і барані Божа не высоўвацца з уласнымі кантраверсійнымі поглядамі ды меркаваннямі. Каб нікога не ўгнявіць. Калі хтосьці сабе ставіць такую мэту на парозе журналісцкай кар'еры, то лепш хай застанецца пчаляром. Кажуць, гэта вельмі здаровая прафесія. Пчаляры жывуць найдаўжэй!

Вернемся, аднак, да галоўнай тэмы: часу. Некалькі дзён таму ўбачыў я, як ён зусім затрымаўся. Так, не рухаўся ні па прамой, ні па коле, а стаяў у месцы. У прыёмнай беластоцкай бальніцы захворвання лёгкіх вісіць дошка— за шклом і пад замком— прафсаюза "Салідарнасць". Дзеячы заклікаюць працаўнікоў аховы здароўя далучыцца да іх. Дзеля заахвоты запрашаюць на танную пілігрымку ў Чанстахову і на кабарэ Яна Петшака. Абедзве падзеі адбудуцца ў верасні-кастрычніку... 1998 года.

Мікола Ваўранюк

Канстытуцыя

Ну вось і дачакаліся. Выбары ў Палату Прадстаўнікоў Рэспублікі Беларусь прызначаныя. І сама галоўнае, што на той дзень і нават на той год, што на гэты раз і прагназавалася. І так, як таго патрабуе канстытуцыя. Праўда, гэта нікога не здзівіла, і не заінтрыгавала. Бо даўно ўсім на свеце вядома як гэтыя выбары пройдуць, і каго "абярэ" сваімі прадстаўнікамі беларускі народ. Ужо зараз, амаль без памылак, кожны больш-менш палітычна арыентаваны аналітык можа назваць прозвішчы будучых народных абраннікай. Гэтак жа дакладна, як і прозвішчы тых, хто ні ў якім разе не трапіць у Палату Прадстаўнікоў. Таму цікавасці да вынікаў гэтых выбараў сярод простых грамадзян няма зусім. Галоўная ж інтрыга года на Беларусі застаецца. Якім чынам і калі, першы, і пакуль што апошні, беларускі прэзідэнт прадоўжыць свае паўнамоцтвы.

Сам кіраўнік дзяржавы з блакітных экранаў тэлевізараў запэўніў, што калі яго паўнамоцтвы будуць прадоўжаны, то адбудзецца гэта толькі з дазволу беларускага народа і паводле канстытуцыі. Якую канкрэтна канстытуцыю меў на ўвазе Вярхоўны Галоўнакамандуючы не ўдакладнялася. І гэта сама цікавае. Бо паводле існай канстытуцыі, якую на рэферэндуме прасунуў Аляксандар Рыгоравіч, на пасаду прэзідэнта можна абірацца толькі два разы. На пяць год кожны раз. Не трэба адмыслова мець дыплом матэматыка, каб палічыць, што па гэтай кастытуцыі два тэрміны ўжо закончыліся. Праўда, першы раз прэзідэнт абіраўся па Канстытуцыі 1994 года. Але і там мажлівасць балатавацца на пасаду першай асобы дзяржавы абмяжоўвалася толькі двума тэрмінамі — па пяць год кожны. Простая логіка падказвае, што якой з гэтых канстытуцый не карыстайся, а трэцяга тэрміну не ўбачыш як уласнай патыліцы. Дык якім жа чынам, не парушаючы асноўнага закону дзяржавы, можна трэці раз яе ўзначаліць?

Аказваецца можна. Трэба проста прыняць яшчэ адну канстытуцыю, якая дазволіць абірацца трэці раз. Прыкладна так, як у 1996 годзе, калі прыняццё новай канстытуцыі нейкім чынам з пяці адведзеных гадоў прэзідэнцкага тэрміну грамадзяніна Лукашэнкі зрабіла сем. Пасля, калі захочацца яшчэ раз стаць кіраўніком дзяржавы, можна будзе прыняць яшчэ адну канстытуцыю. І так да бясконцасці. Самае галоўнае, што ўсё па канстытуцыі. Не падкапаешся.

Уражанне, што нехта паставіў за мэту трапіць у кнігу рэкордаў Гінэса па колькасці зменаў канстытуцый за перыяд кіравання аднаго чалавека. Але як жа тая, "найлепшая" на свеце Канстытуцыя 1996 году, пры-

нятая на рэферэндуме на вякі, што "найбольш адпавядае жаданням і надзеям беларускага народа". Няўжо галоўны натхніцель і творца яе непарушных радкоў сам прызнае, што яна не такая ўжо да-

сканалая, як дэкларавалася перад рэферэндумам аб яе прыняцці. Ну што ж. Як кажа народная прымаўка — "няма кепскага без добрага". Можа сапраўды кіраўнік дзяржавы прызнае што ён памыліўся. І памыліўся моцна. Прытым, у такім важным пытанні як канстытуцыя. Глядзіш увойдзе ў смак і пачне прызнаваць і іншыя свае памылкі і пралікі.

У кожнага народа сваё стаўленне да галоўнага дакумента дзяржавы. Амерыканцы стагоддзямі зацята не хочуць яго мяняць. Еўрапейцы падганяюць свае нацыянальныя Канстытуцыі да агульнаеўрапейскіх паняткаў, нормаў і стандартаў. Рускія, як гэта было і ў савецкія часы, могуць напісаць любую канстытуцыю і дэклараваць там што заўгодна. Нават права народаў Расійскай Федэрацыі на самавызначэнне. Усё адно па канстытуцыі жыць яны не будуць і няма розніцы, што там напісана. У нас, як і ўва ўсіх іншых сферах жыцця, свой унікальны непаўторны шлях. Мы абавязкова будзем жыць па канстытуцыі. Толькі як яна кагосьці перастане задавальняць, памяняем яе на іншую. Або зменім нейкую частку.

Пра сённяшнюю беларускую ўладу шмат гаварыць не трэба. Трэба толькі памятаць, што яна не з-пад зямлі вылезла, а сфармавалася з нашых жа грамадзян. З тых самых грамадзян Беларусі, якія абавязаны падпарадкоўвацца законам сваёй краіны, хочуць яны гэтага ці не. І прызнае аб'яднаная беларуская апазіцыя Канстытуцыю 1996 году, ці не, а на выбары ў Палату Прадстаўнікоў збіраецца ісці па ёй. А на прэзідэнцкія выбары пойдзе хутчэй за ўсё ўжо па новай канстытуцыі. І хутчэй за ўсё не будзе яе прызнаваць.

Просты беларускі выбаршчык, у большасці сваёй, канстытуцый не чытае. Ён проста прымае іх на рэферэндуме. Як бы здымае гэты абавязак з парламентарыяў. Сапраўды, навошта нашым народным абраннікам сушыць мазгі над такім складаным пытаннем. Калі іх выбралі ў парламент, то хай сабе адпачнуць трохі. Хай хоць нехта адпачне ад законатворчай дзейнасці. Ды і чарговую канстытуцыю, як і папярэднюю, можна будзе з упэўненасцю назваць усенароднай.

Нічога не зробіш. Жывем як умеем. А можа як таго вартыя. І невядома, ці хутка дачакаемся тых часоў, калі Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь будуць шанаваць усе. Калі галоўны закон краіны нельга будзе мяняць як кашулю.

Віктар Сазонаў (Гродна)

Вачыма еўрапейца

Жэсты і жэсцікі

Першы ўжо раз раіў Еўрапейскі парламент, пашыраны на дзесяць новых дзяржаў. Заняўся, вядома, у першую чаргу арганізацыйнымі справамі, такімі, як выбар старшыні ды шэфаў паасобных ка-

місій. Цікава, што адносна ціха прамільгнула інфармацыя, што найважнейшую камісію — бюджэтную — ачоліў паляк, былы міністр маёмасных пераўтварэнняў, Януш Левандоўскі. Хай там будзе! Еўрапарламент прыняў першую рэзалюцыю. І то такую, якая датычыць не "ўласных" праблем, але звязаную з сітуацыяй у Беларусі. Яе прыняцце збеглася невыпадкова са святкаваннем дзесяцігоддзя

ўладання Аляксандра Лукашэнкі і рэпрэсіямі незадаволеных гэтым фактам у Мінску. Заклікалася ў ёй, карацей кажучы, да дэмакратызацыі жыцця ў гэтай краіне. Гэты жэст — сігнал, што аб Беларусі 25 дзяржаў Еўропы не забываюцца. Але, і што з таго, калі гэты факт у Польшчы быў амаль незаўважны. Гэта толькі жэст, адзін са шматлікіх, такі самы, які ў канцы ліпеня ў абароне дэмакратычных правоў выказалі польскія палітыкі Грамадзянскай платформы, пікетуючы пад пасольствам Беларусі ў Варшаве. Я заўважыў у той дзень доўгую на больш за дзесяць секунд інфармацыю на гэтую тэму адно ў "Тэлеэкспрэсе". У канцы ліпеня не "прабіўся" таксама заклік Дарыюша Расаці з Польскай сацыял-дэмакратыі да еўрапарламентарыяў аб "аб'ектывізаванні палітыкі Еўрасаюза ў адносінах да Украіны і Беларусі з прадстаўленнем перспектывы членства гэтых краін у ЕС". Міністр фінансаў ва ўрадзе Владзімежа Цімашэвіча, як падаў сервіс, звярнуў увагу на тое, што аб Беларусі няслушна забываюцца і прызнаўся,

што дыстансаванне ў адносінах да ўлад мае падставы, але не бачыць прычын для адмаўлення кантактаў на ўзроўні грамадзян, няўрадавых арганізацый, мясцовых самаўрадаў, прадстаўнікоў медыяў і іншых асяроддзяў, ствараючых грамадскую думку. Цяжка з гэтым не пагадзіцца. Адно толькі, што гучыць гэта як чарговы жэст, які мае прыняць форму чарговай рэзалюцыі. Еўрасаюз ужо і так вырашыў, за паўнамоцтваў папярэдняга еўрапарламента, што ў сваёй замежнай палітыцы канцэнтруецца пакуль што на паўднёвай Еўропе (Балгарыі, Румыніі, балканскіх краінах). Дарыюш Расаці запэўнівае, што будзе працягвацца праца над недавяркамі ў ЕС, якія не вераць у рэальныя перспектывы далучэння да еўрапейскай супольнасці, хоць бы пакуль што на базе толькі ідэй і каштоўнасцей. На маю думку, напачатак варта ў еўрапарламенце стварыць лобі дзеля Беларусі. Мабыць, не адмовіліся б прылучыцца да яго удзел не толькі палякі, незалежна ад палітычнай афарбоўкі, але ў першую чаргу геаграфічна блізкія Беларусі прадстаўнікі прыбалтыйскіх краін ці гэтых заходнееўрапейскіх, якіх прадстаўнікі наведваюць краіну Аляксандра Лукашэнкі з намнога меншай неахвотай, чым афіцыйныя прадстаўнікі Польшчы.

Тым часам задзіночаная Еўропа мае ўсё большыя грамадска-палітычныя праблемы сама з сабою. На думку прэм'ера Ізраіля, у Францыі расце антысемітызм. У апошні час прыняў ён з вялікім уздымам асабіста ў сваю краіну 200 эмігрантаў — французскіх жыдоў. На захадзе Польшчы паўтараюцца правакатарскія нямецкія плакатныя акцыі антыпольскага характару. А калі ўспомніш аб безупыннай апасцы звязанай з Іракам і тэрарызмам, якая мацнее перад набліжаючайся алімпіядай у Грэцыі! Усё гэта на руку кіруючым у Беларусі. Чым больш праблем такога тыпу, тым меншыя шанцу на тое, што беларускія пытанні апынуцца на першым месцы ў Еўропе. Таму нават найменшыя жэсты маюць сэнс, бо дзякуючы ім Беларусь не будзе "зямлёй забытай", значыць, беларусы не стануць грамадзянамі пакінутымі самім сабе.

Мацей Халадоўскі

Назвірае дурняў з цэлага свету і співае. Кав яшчэ дарма? А то апошнюю залатоўку з кішэні выцісне. Нівыта так на аліменты даравляее. Бо па цэлым свеце дзяцей наравіў...

а ганка, які аздабляе легендарны "Night club" ступаю як па мінным полі, цераз каровіны бомбы. У глыбі панадворка завіхаецца чалавек. Чакаю. Гаспадар ідзе ў мой бок, нешта гаворыць. Пад плотам, а дакладней пад бярозкай у цяні, храпе смуглявы кліент. Ля ног паваленага храпуна старажуе дварняк.

- Ці вы будзеце Жорж Е., пытаю лысаватага дзядзьку з цадзілкам у руках.
  - A, o co chodzi?
  - Я, да вашага бару!
- Żadnego baru nie mam, кажа дрыжачым голасам Жорж Е. і спачатку чырванее, а пасля бледне.
- Ja... rolnik i, быццам у апраўданне, тыцкае пальцам у дзве каровы галандскай пароды прывязаныя да плота і на банку са свежым малаком.
- Жоржык! з сярэдзіны хаткі далятае дзікі роў: нясі тры "давкі"...

Гаспадар, пан Жорж, траціць цярплівасць.

- Давай давкууууу..! выюць у хаце.
- Як дам, то *нэ встанэш!*, пасылае ў адказ уласнік "Night club".

Пра "Night club", як празываюць у Л. хату Жоржа Е., ведаюць не толькі ў парафіі К. і гміне Ч. Ягоная слава дайшла нават у Беласток. Найперш, за справай свойскай кухні. Карацей, за пяць злотых можна тут кульнуць чарку самагонкі і закусіць салам ды хлебам. На спецыяльные жаданне шэф кухні, значыцца Жорж Е., наварыць таўканіцы або сасмажыць прынесеныя з лесугрыбы.

- Pełny serwis, жартуе Себастыян з Беластока. Прыехаў на канікулы да самотнага дзядзькі дапамагаць у сенаванні. Але дзень у дзень шпарыць дождж.
- No to chodzimy do lasu na grzybki,
   смяецца маладзён з прычоскай пастаўленай на гель.

На дылі, што вісіць над печкай,

Залатое кальцо

лепка густа аблеплена мёртвымі мухаміі камарамі.

— А што зна-чыць "давка"?— Taki prawosławny

— Taki prawosławny zestaw, — паясняе мне па-польску беластоцкі сваяк — pół szklanki samogonu i kanap-ka ze słoninką.

- I колькі коўкнеш за дзень?
- Wszystko zależy od grzybków. To znaczy, ile nazbieramy i sprzedamy.

Таму ў Л. непітушчыя ненавідзяць грыбоў, і калі аматары "давак" імк-

нуцца ў лес, за імі ўслед пасылаюць: а йді ты кібені матіэры!

Хоць яшчэ перад хвілінай у "Night club" шумела быццам у вуллі, раптам з-за майго тут візіту запанавала ціш, як бы пасеялі мак. Быццам пабачылі русалку з жыта. Шок выклікае... свойская мова.

- Perełko! азываецца па-польску ашаломлены дзядзька беластоцкага сваяка może szukasz kwatery?
- Я не турыстка, кажу, хачу напісаць пра вашу вёску ў "Ніву".
- А пра што тут пісаць, хвалюецца ўсё яшчэ напалоханы пан Жорж. Раіць пад'ехаць на "Купалле" ў Дубічы-Царкоўныя. Але не выганяе. Наадварот. З чыстага пакоя, прывалок вялікі фатэль (апошнія сядзяць на драўлянай лаве або

зэдліках). — О,

глядзі! — паказвае мне свае апартаменты (чысты пакой і алькер). — О, глядзі, як

я жыву!

Пан Жоржык жыве падвойным жыццём. Бар месца бяседы — знаходзіцца ў аблезлай, бруднай кухні. На печы асмаленыя чыгуны. Бзыкаюць мухі. Стол, пасярэдзіне цеснай хаты, засланы газетай "Кур'ер паранны". Затое на хаце — у чыстай частцы як у салоне. Трохстворкавае люстра. Чырвоныя пластмасавыя ружы ў вазоне. Вышываныя падушкі. Маю ўвагу прыцягвае ніўскі каляндар, пачэплены пад іконай св. Юрыя.

Пры некаторых датах занатоўкі: *свін*ня погукалася, доганяў Рабую...

- Jerzy, poczęstuj panią grzybami, азываецца чарнавусы Андрэй.
- Ага?! Калі вы ўсе бэткі пажэрлі, мармыча Жорж Е.

Чамусьці не прапануюць мне праваслаўнай "давкі".

У Л. куды прыехала я роварам з Гайнаўкі, панавала мёртвая цішыня. У сярэдзіне вёскі я прыкмеціла цётку. Жанчына мела перайсці мне дарогу з пустымі вёдрамі. У народзе вераць, што калі пераступяць дарогу з пустымі вёдрамі ці пасудзінай — дык чакай няўдачы. І найгорш, калі дарогу пяройдзе жанчына. На шчасце, цётка, пакуль я пераеду, адчакала ў браме.

— А можа падкажаце дзе "Night

club?" — пытаю, вярнуўшыся з-за магічнай лініі. Сядаем на лавачцы.

— Толькі не пі з тымі злыднямі, — павучае мяне добрая душа — бо, падсыплюць чаго ды яшчэ згвалтуюць. Там усялякія сыходзяцца. Ёсць і такія, што ўжо розум адпілі.

Жоржа Е. празываюць у Л. біс-

- Назбірае дурняў з цэлага свету і співае. Каб яшчэ дарма? А то апошнюю залатоўку з кішэні выцісне. Нібыта так на аліменты дарабляее. Бо па цэлым свеце дзяцей нарабіў!
- A ці толькі мужчыны там гуляюць? намякаю на назоў забягалаўкі.
- Часам якіх з Гайнаўкі прывязуць, тых што то на гандаль прыязлжаюць.

У начным клубе не толькі жанчыны з базару.

Якраз ляціць руская блатная песня "Таганка". Пасля "Цячэ вада ў ярок". Гаспадар паказвае магнітафонную плёнку з калекцыі "Залатое кальцо". На вокладцы загаловак: "Жыве незалежная Беларусь!".

— Te białoruskie piosenki są zajebiste, — хваліць шэдэўры прывезеныя кантрабандай з Ваўкавыска беластоцкі госць. Себастыян падспеўвае "Смэрэку" — Вжэ Карпаты, осень крыла...

Пан Жоржык не музыкальны, але не шкадуе праклёнаў у бок палітыкаў і Еўрасаюза.

— Каб злапаў, то сам бы павесіў, — кажа ў адрас легендарнага міністра фінансаў, таго самага, якога вечна адклікае Анджэй Лепэр.

У канцы намаўляюць мяне выпіць нейкія "дрынкі". Жарты скончыліся, — думаю, і чым хутчэй сядаю на ровар. Але першыя кіламетры я яшчэ ў клубе, усё чуюцца шэдэўры з "Залатога кальца"...

А на палях і лугах усюды заляглі аблагі.

Ева Сцепанюк

Па слядах "Знахара"

Мінае вось 67 гадоў ад выхаду ў свет аднаго з найбольш папулярных польскіх міжваенных раманаў — "Знахара" Тадэуша Далэнгі-Мастовіча і дваццаць гадоў ад яго (другой) экранізацыі Ежы Гофманам. Фільм, які глядзелі мільёны гледачоў, закрануў сабою і Бельск-Падляшскі.

Дзея рамана адбываецца ў Беларусі; сустракаюцца там назвы такіх мясцовасцей як Ашмяны, Браслаў, Віцебск, а таксама Вільня, Свянцяны і Беласток. Многія сцэны фільма былі зняты ў Бельску, а дакладней — на Ратушавым пляцы. У карціне "Знахар" статыстамі паказаліся таксама некаторыя жыхары Бельска.

Чаму рэжысёр Ежы Гофман рашыў знімаць свой фільм менавіта ў Бельску? Уважлівы чытач кнігі можа звочыць шмат падабенстваў кніжных карцін з бельскімі відамі. Напрыклад, у наваколлі бельскага рынку ёсць касцёл, два ставы, працякае невялікая рэчка, а ў самым рынку стаіць двухпавярховая камянічка з чырвонай цэглы, першы паверх якой займаюць чатыры невялікія крамы.

Менавіта ў адной з тых крамаў — цяпер там спажывецкая крама — працавала фільмая Марыся Вільчураўна (у гэтай ролі выступіла Анна Дымна) і там знахар Антоні Касіба — прафесар Вільчур (у гэтай ролі выступіў Ежы Бінчыцкі) купляў тытунь, гільзы і запалкі ды шаўковыя ніткі. І я даведаўся, што для патрэб фільма ніткі і іншыя тавары ў цяперашнюю спажывецкую былі пазычаны з суседняй крамы. І гэта па вузкіх вулічках ад бельскага рынку ўздымаючы хмары пылу катаўся на матацыкле Марысін нарачоны, паніч інжынер Лешак Чынскі, сын уладальніка фабрыкі ў Людвікаве (у гэтай ролі выступіў Тамаш Стокінгер).

Час, калі Ежы Гофман знімаў фільм "Знахар", многія жыхары Бельска помняць, але не надта дакладна. Апытваныя мною людзі падкрэслівалі, што гэты фільм трэба было б зноў паказаць, каб прыглянуцца, хто ў ім выступіў у ролях статыстаў, а каго выпадкова засекла камера. Для выступлення ў фільме аднаго з бельскіх мужчын загрыміравалі яўрэем, дарабляючы яму пэйсы. На бельскім рынку "выступілі" таксама пазычаныя гусі, пастаяўшы пры вулічнай калюжыне. Сцэна, калі Антоні Касіба ідзе палявой дарогай паміж высокім збожжам, была знята ў полі каля Спічкоў. У Бельскім доме культуры, як сказаў мне ягоны дырэктар Сяргей Лукашук, фільмавы калектыў арганізаваў сваё бюро, а падвядзенне працы над фільмам адбылося ў заязным двары "Заглоба" ў Плёсках.

У якім годзе знімаўся фільм у Бельску? Жыхары горада помняць пра гэта, але цяжка ім адназначна ўстанавіць той год. У кра-

Абноўленыя сходкі ў фільмавую краму

ме, у якой знімаўся фільм, спаткаў я асобу, якая настойліва цвердзіла, што адбылося гэта ў 1981 годзе, бо калі яна стаяла з каляскай побач ратушы і прыглядалася фільмаванню, яе дачушка мела годзік. Раіса Іванюк, сакратар горада Бельска, памятае, што для фільма "Знахар" шукалі статыстаў і ў Белліцэі, дзе яна тады вучылася; паказвае яна на 1982 год. Яшчэ іншыя мяркуюць, што было тое ў 1983 годзе.

24 лютага 2004 года шасцярых радных ад Бельскай кааліцыі, у іх ліку Тамара Русачык, Дарафей Фіёнік і Пётр Кандрацюк, выступілі з прапановай прысваення Ежы Гофману

звання ганаровага грамадзяніна горада Бельска-Падляшскага. Абгрунтоўваючы прапанову, напісалі яны м.інш.: "Упершыню ў гісторыі горад стаў сцэнай мастацкага фільма. Можна толькі ганарыцца, што Ежы Гофман абраў менавіта гэтае месца для паказання настрою мястэчка міжваеннага перыяду, распаложанага на польска-беларускім памежжы. Дзякуючы Ежы Гофману і ягоным супрацоўнікам архітэктура нашага горада, яго непаўторны памежны клімат былі паказаны дзесяткам мільёнаў людзей на цэлым свеце. Паказваючы віды старога горада фільм навучае цаніць яго каштоўнасці, а яны, на жаль, дагэтуль не ўлічваліся пры прамоцыі горада".

27 красавіка г.г. Рада горада Бельск-Падляшскі абавязала бурмістра да апрацавання рэгламенту прысваення звання ганаровага грамадзяніна горада і гэтая справа будзе разглядацца на чарговых сесіях Гарадской рады.

Зусім нядаўна, некалькі тыдняў таму, крама, знятая ў фільме "Знахар", дачакалася новых сходкаў, а дакладней — іх рамонту. Бетонныя, дзіравыя ад старасці ступенькі, па якіх звыш дваццаці гадоў таму ступаў Антоні Касіба, абкладзены керамічнымі пліткамі. Мяркую, што за нейкі час на сцяне будынка з'явіцца і невялічкая таблічка з інфармацыяй пра фільмавыя падзеі. А да пытання, ці спадар Гофман з'явіцца яшчэ раз у Бельску, многія ставяцца з недаверам.

Міхал Мінцэвіч

Дзяржаўнага не чапай

У пачатку дзевяностых гадоў мінулага стагоддзя ў вёсцы Бялкі, што ў Нарваўскай гміне, ліквідавалі лясную цераспалосіцу. Пасля другой сусветнай вайны частка жыхароў вёскі выехала ў Савецкі Саюз, а іх зямля разам з лесам стала дзяржаўнай. Таксама сяляне перадавалі дзяржаве свае гаспадаркі за пенсію. Дзяржаўнага лесу прыбывала з году ў год і быў ён размешчаны ўперамежку з прыватнымі ўчасткамі. Калі правялі камасацыю, дзяржаўны лес перадалі Надлясніцтву Жэдня.

Надлясніцтва і зімой, і ўлетку наводзіць парадак у тым лесе. Высякаюць яго, тоншае дрэва адпраўляюць на самаходах у Граева, загатаўляюць будаўнічы матэрыял, а аблогі насаджваюць маладым лесам. І ўсё было б добра... Але, калі робяць парадак у 20-гадовым лесе, то вяршкі высечаных дрэў і галлё астаўляюць. Ад гэтага размножваецца караед і ў выніку сохне здаровы лес. Ну, а калі чалавек пойдзе ў грыбы, дык цяжка яму пралезці праз галлё, якое месцамі сягае да кален. Але калі б селянін захацеў прывезці сабе фуру галля, дык вымушаны выкупіць асігнату, падрыхтаваць галлё і толькі тады ляснічы дазволіць забраць. Чаму гэтай справай не цікавяцца эколагі, не паглядзяць што дзеецца ў лесе, які там беспарадак.

Мікалай Лук'янюк

Рамонт дарогі

Адрэзак дарогі з Трасцянкі ў Бялкі (3,5 км) пабудавалі напрыканцы сямідзесятых гадоў. У 2003 годзе Павятовае праўленне дарог рашыла пакласці на ёй асфальт. Пачалі ад вёскі Трасцянка і паклалі яго на 1 200 метрах. Далей не хапіла грошай. Паабяцалі дакончыць работу ў 2004 годзе. У палове ліпеня з'явіліся дарожнікі з машынамі і паклалі асфальт на кіламетровым адрэзку дарогі. Пасля... сабралі свае манаткі ды ад'ехалі ў Гайнаўку. Не ведаю, чым яны цяпер будуць тлумачыцца: недахопам грошай ці нечым іншым (гэта ж немалы кошт сцягнуць дарожныя машыны, зрабіць кавалачак дарогі і ад'ехаць!).

Падумайце, павятовыя ўлады ў Гайнаўцы, ды зрабіце парадак з дарогамі ў Нарваўскай гміне, бо яны тут найгоршыя ва ўсім павеце.

Сцёртыя палосы

Зараз ужо мала прыкметныя белыя палосы г.зв. зебры на пераходах для пешых нават на галоўных вуліцах у Гайнаўцы. Яны найбольш белыя і бачныя на адноўленай вул. Ліпавай, Белавежскай, А. Зіна ды пры плошчах з кругавым рухам у цэнтры горада і па вул. Ліпавай.

Сёлета палосы на маставых яшчэ не былі маляваныя. Летам для такіх работ найбольш спрыяльнае надвор'е. Варта памятаць, што пешаход часта пераходзіць цераз вуліцу і хоча адчуваць сябе бяспечна.

(мох)

Бяднейшым — менш

У прэс-канферэнцыі з прэм'ерам Маркам Бэлькам (у цэнтры) прынялі ўдзел маршалак Януш Кшыжэўскі (злева) і ваявода Марэк Стшалінскі (справа)

Другое паўгоддзе — перыяд падляшскай прэзідэнцыі ў Канвенце маршалкаў Рэчы Паспалітай Польскай. У гэтым часе маршалкі кожны месяц будуць спатыкацца ў Падляшскім ваяводстве, каб абмяркоўваць найважнейшыя самаўрадавыя справы. Канвент маршалкаў, які 22 і 23 ліпеня адбыўся ў Белавежы, наведаў прэм'ер-міністр Марэк Бэлька і міністры яго ўрада. Маршалкі дыскутавалі з прэм'ерам аб раздзеле і выкарыстанні еўрасаюзных сродкаў. Выказаліся за празрысты падзел кампетэнцый паміж урадам і самаўрадамі. Пазней прэм'ер спаткаўся з падляшскімі татарамі ў Багоніках.

У Белавежы маршалкам не ўдалося атрымаць ад прэм'ера абяцання змены спосабу падзелу еўрасаюзных сродкаў. Самаўрадаўцы з бяднейшых і слабанаселеных рэгіёнаў, у тым ліку з Падляшша, адчуваюць сябе пакрыўджанымі. Прынятыя паказчыкі падзелу структурных сродкаў з Еўрасаюза на бліжэйшыя тры

гады даюць большыя магчымасці шчыльней населеным рэгіёнам. Толькі 10% еўрасаюзных сродкаў трапіць у бяднейшыя рэгіёны. Змена спосабу размеркавання сродкаў будзе магчымая толькі ў 2007 годзе.

— Покі ўвойдзем у Еўрасаюз, мы хацелі б увайсці ў Польшчу, — такімі словамі падляшскі маршалак Януш Кшыжэўскі пакрытыкаваў спосаб размеркавання еўрасаюзных дапаможных сродкаў для рэгіёнаў. — Будзем змагацца, каб не толькі колькасць жыхароў вырашала аб велічыні сродкаў, але каб звяртаць увагу на валавы нацыянальны прадукт у паасобных рэгіёнах. Лічым, што прэм'ер будзе нашым саюзнікам.

Маршалкі пераконвалі прэм'ера да яснага раздзялення кампетэнцый паміж урадавыя і самаўрадавыя органы. Паводле маршалкаў, ваяводы павінны займацца юрыдычным кантролем і ўпраўленнем у крызісных умовах. Рэальная ўлада павінна быць у ваяводскіх самаўрадах.

Прэм'ер заявіў, што не будзе вяртання да цэнтралізацыі ўлады і ў будучыні самаўрады будуць мець штораз большыя кампетэнцыі.

— Гэта па ініцыятыве ўрада ў Сейме з'явіўся праект пастановы, якая перадае многія кампетэнцыі, фонды і маёмасць ад ваяводаў у самаўрады ваяводстваў, — сказаў прэм'ер Марэк Бэлька. Дадаў ён, што ў некаторых міністэрствах, між іншым у Міністэрстве гаспадаркі, паявіліся спробы пашырыць кампетэнцыі ваяводаў і цэнтральнай адміністрацыі, але ўрадам будуць яны абмяжоўвацца.

Прэм'ер пахваліў польскіх татараў за іх патрыятызм у адносінах да Польшчы. Не ўспомніў беларусаў або іншых нацыянальных меншасцей пражываючых на Падляшшы. Многа пытанняў журналістаў тычылася прапановы прызначэння Анджэя Ананіча на пасаду кіраўніка Агенцтва разведкі, якая выклікала пратэст з боку СЛД.

— Не кожная мая намінацыя выклікае энтузіязм паасобных палітычных груповак і я падрыхтаваны да гэтага, — сказаў прэм'ер Марэк Бэлька. — Гэта не абазначае вайны з СЛД. Спецыяльнымі службамі павінны кіраваць асобы, якія не з'яўляюцца членамі, супрацоўнікамі ці работнікамі спецслужбаў. Павінны быць гэта людзі звонку, але кампетэнтныя. Кіраўнік Агенцтва разведкі павінен быць асобай замежных службаў або прынамсі чалавекам, які ведае праблемы замежнай палітыкі. Такой асобай з'яўляецца амбасадар Ананіч.

Стараста Гайнаўскага павета Уладзімір Пятрочук падзякаваў прэм'еру за выдзяленне 400 тысяч злотых для пацярпелых ад буры ў Елянцы і Кляшчэлях і ўручыў яму невялікую статую зубра — сімвал удзячнасці жыхароў пушчанскага павета.

Аляксей Мароз

Прыемныя ўражанні ад паездкі ў Беларусь

2-6 ліпеня г.г. 15-асабовая дэлегацыя Арлянскай гміны гасцявала ў Беларусі, удзельнічаючы ў святкаваннях з нагоды вызвалення краіны ад нямецкіх захопнікаў і супадаючага з гэтым Дня незалежнасці.

Запрашэнне ва Управу гміны прыслаў старшыня Карэліцкага выканкама Іван Міхайлавіч Шматко. Гэта не першы кантакт арлян з Гродзенскай вобласцю; Арлянская гміна здружана з Карэліцкім раёнам з 2001 года, а пачалося гэта калі раней арлянскія ўлады пабывалі ў Мінску. Неўзабаве пасля таго дэлегацыя з Беларусі прыняла ўдзел у фэсце ў Кошках, а ў 2003 годзе — у Міклашах.

У Беларусь арляне паехалі на аўтобусе. Былі гэта: войт Міхал Іванчук, ягоны намеснік Міхал Гурскі, сакратар Ірэна Адзіевіч, дзіцячы калектыў "Арлянскія званочкі" (8 асоб), працаўніца Гміннага асяродка культуры і дзве жанчыны з калектыву "Арляне".

У святкаваннях выступалі галоўным чынам "Арлянскія званочкі" ды выканаўцы з Украіны і Латвіі. Нашы дзеці выступілі пяцікратна, у тым ліку 3 ліпеня на галоўным ме-

рапрыемстве ў Карэлічах, 4 ліпеня ў Міры ды ў адпачынковым цэнтры "Вясёлка", дзе прабывала 180 дзяцей. Апрача выступленняў было шмат экскурсій, у тым ліку ў славуты Мірскі замак ды Музей Адама Міцкевіча ў Навагрудку.

Пра ўражанні ад паездкі пытаю сакратара гміны Ірэну Адзіевіч.

- Нас прынялі вельмі цёпла, а жыхары выходзілі і віншавалі, што нашы дзеці так спяваюць пабеларуску; гэта ім падабалася. Праграма была насычана, мы шмат што пабачылі. Вельмі рады дзеці.
- А Вашы асабістыя ўражанні? — Лічу, што так чыстыя мясцовасці, як у Беларусі, гэта ў нас рэдкасць. Вёскі таксама дагледжаныя. А калі параўнаць 2001 год з сёлетнім, дык Мір пераўтварыўся ў мястэчка сапраўды еўрапейскага ўзроўню! Не чуваць было нараканняў вельмі сардэчных і адкрытых людзей. Апрача нас з Польшчы была ў Беларусі і дэлегацыя з Пабедзіска, што ў Вялікапольскім ваяводстве, і іх бурмістр сказаў, што, апіраючыся на нашы прэсу і тэлебачанне, ехаў у Беларусь у скептычным настроі і з бояззю. Але калі ўсё сам

рапрыемстве ў Карэлічах, 4 ліпеня пабачыў, то быў вельмі здзіўлены ў Міры ды ў адпачынковым цэнті ўжо не паверыць у мінорныя ры "Вясёлка", дзе прабывала 180 звесткі пра Беларусь.

- Ці спадзяецеся рэвізіту з Беларусі?
- Войт Міхал Іванчук запрасіў, але калі прыедуць, пра гэта яшчэ не дагаварыліся.

А вось што сказаў пра паездку намеснік войта Міхал Гурскі:

— Калісь у Беларусі бачыў я шэрасць жыцця, дзіры ў дарожным насціле, людзі інакш апраналіся, а сёння вопратка маладых людзей нічым не розніцца ад еўрапейскай. Па вёсках чыста і прыстойна, усе цэрквы і касцёлы адноўлены. Вельмі добра ўтрыманыя дарогі, а мне вельмі спадабалася, што ў лясах пры дарогах стаяць валуны, на якіх паўтараюцца асцярогі берагчы лес перад пажарамі. Усе абочыны дарог абкошаны, а ў нас, у Орлі, цяжка намовіць людзей каб зрабілі парадак хаця перад сваім домам.

Памяць пра вайну жывая і ў Польшчы, хаця ў дзевяностых гадах сталі скідаць помнікі ў гонар вызваліцеляў, напрыклад танк у Гайнаўцы ці мяняць назвы вуліц у гарадах.

Міхал МІНЦЭВІЧ

Краявід уступае ў новы век

У Залуках з раніцы ціш, толькі побач крамы гарланісты мужчынскі трыялог. Далей далей ціш, у агародчыку маладая сямейка глядзіць усходы. Да вуліцы падыходзіць пажылы мужчына. Пытаю яго пра адмысловы вятрак, што з другога боку вуліцы, спадзеючыся, што там жыве талковы гаспадар.

— Гаспадар ад крамы не адыходзіць. Вятрак і ўсё прыдбалі ягоныя бацькі, а ён усё тое прапускае.

Панадворак майго суразмоўцы пры хаце дбайна дагледжаны, па-га-радскому. Далей заўважаю вялікую абору, бяздзейную ўжо.

- Трымаў я шмат кароў, малако здаваў. Пяць гадоў таму давялося спыніць гаспадаранне, сіл не стае.
- А дзеці не хацелі прадаўжаць?
- Сын жыве побач, працуе ў Баброўніках, а на гаспадарку і глядзець не хоча.
- A што з вашымі сенажацямі: карыстаецца хто можа імі?
  - Дзікі рыюць.

Гаспадар прабуе спыніць едучы вуліцай трактар, але той не даехаўшы павярнуў у бакавую дарогу.

— Хацеў, каб мне трактар расцягнуў, — тлумачыць.

На маю заўвагу, што трэба акумулятары памяняць, няма адказу. Мабыць, тыя акумулятары для нічога ўжо непатрэбныя, а гаспадар хацеў яшчэ раз сесці на грукатлівую

Электраразмеркавальнік

Беспрацоўная грузавая вага

машыну, прыгадаць сабе маладзейшыя гады. Апрача стомленага з віду трактара на панадворку мірна суіснуюць з раслінным светам шматлікія іншыя гаспадарчыя машыны, якія яшчэ некалькі гадоў раней непрымірыма зрэзвалі збожжа і траву, вырывалі пустазелле, выкопвалі землекультуры, а цяпер быццам сарамліва пахавалі ржавеючыя зубы, калісь ганарыста бліскучыя.

У Залуках няма ўжо таварных гаспадарак. Людзі трымаюць крыху дабытку адно для сваіх патрэб. У нікога няма больш дзвюх кароў.

За вёскаю пустуючая база былога эскаэру. Па ўсім там відаць, што ў наваколлі жывуць людзі дбайныя, якія не дазволяць, каб хаця што змарнавалася. Што толькі можна было з гэтай базы забраць, таго ўжо там няма. Эскаэраўскі электраразмеркавальнік, ад якога абарваны ўсе правады, сімвалізуе канец таго грамадскага парадку, на які — парафразуючы яго творцу — складаліся народная ўлада і электрыфікацыя. Ад заправачнай калонкі астаўся толькі цэментны пастамент з абрэзанымі шлангамі; сама калонка, мабыць, апынулася ў ліку металалому. Перад вялікім будынкам былога збожжавага склада ляжыць адна палова велізарных жалезных дзвярэй. Мабыць і іх нехта хацеў здаць на лом, толькі зацяжкія аказаліся. З грузавой вагой ніхто ўжо і не дужаўся, але ж спадзявацца можна яшчэ ўсяго.

Падумаць можна, што вакол Залук прырода вяртае сабе захопленыя калісь чалавекам пазіцыі. Аднак гэта не так. За вёскай, побач дарогі, што ў Пяшчанікі, машыны фармуюць краявід на новы лад. З аднаго боку дарогі землечарпалка рые ставы, балота з-пад якіх самазвал возіць на ўзгорак за Пяшчанікамі, а там бульдозер расцягвае тое балота па пясочным узгорку. Тэрыторыя па адзін бок дарогі шчыльна абгароджана сеткай, па другі бок дарогі толькі табліцы забараняючыя ўваход на прыватнае лясное ўладанне. Бліжэй Пяшчанікаў сетку падмяняе салідная жалезная агароджа, за якой узводзіцца палацавая новабудоўля.

- А хто ж гэта будуе ў вас такую крэпасць? пытаю жыхара Пяшчанік.
- Гэта хлопец з нашай вёскі. Ён па цэлай Польшчы гаспадарыць, і ў Беластоку вялікі офіс паставіў. Дзве хаты тут мае: адну па бацьках, а другую купіў. І зямлі навокал накупляў, мо з сотню ці больш гектараў. З аднаго боку дарогі абгарадзіў, а цяпер гародзіць з другога.

На пяшчаніцкай сенажаці, што каля Баброўніцкай шашы, бачу жывы ўспамін з мінуўшчыны: чалавек варочае сена коннай грабілкай. На маё здзіўленне ягонай тэхнікай тлумачыць, што раней не задбаў пра машыны і так асталося. А каня і карову карміць трэба.

Аляксандр Вярыцкі

Карыснае падарожжа

Саюз пенсіянераў у Нараўцы кожнае лета пад кіраўніцтвам Ядвігі Карпюк арганізуе экскурсіі па Падляшскім ваяводстве. Сёлета пенсіянеры вырашылі наведаць суседняе Люблінскае ваяводства, а менавіта паглядзець мужчынскі праваслаўны манастыр у Яблачыне над Бугам. 14 ліпеня гмінны аўтобус з сарака экскурсантамі выехаў у 7 гадзін раніцы, а вярнуўся ў Нараўку ў 7 вечара, праехаўшы каля 500 кіламетраў.

У Яблачыне нараўчане пазнаёміліся з гісторыяй манастыра, з іконай св. Ануфрыя, з мураванай царквой, збудаванай у 1840 годзе ў класіцыстычным стылі. Правадніком па манастыры быў маладзенькі, прыгожы манах. Нявольна ціснулася пытанне, якое гора прывяло хлопца ў манастыр.

Амаль усе ўдзельнікі экскурсіі купілі памятныя брашуры, а потым пайшлі паглядзець гранічны і даволі шырокі Буг. З Тарэспаля ў Яблачын 32 кіламетры. Шаша ідзе па-над Бугам так блізка граніцы, што месцамі відаць гранічныя слупы. Паралельна на беларускім баку праходзіць такая ж дарога, але яе не відна, бо берагі Буга зараслі густымі высокімі кустамі.

У паваротнай дарозе экскурсія затрымалася ў мястэчку Кодань, дзе знаходзіцца прыгожы велізарны касцёл і так званая "крыжовая дарога". У Кодані варта яшчэ пабачыць старадаўні XVI стагоддзя замак магната Мікалая Сапегі. Замак добра захаваны, упарадкаваны, а на замкавай плошчы вядуцца зараз рэстаўрацыйныя працы.

Ужо на сваёй Беластоцкай зямлі падарожнікі наведалі яшчэ царкву ў Грабарцы, дзе правілася вячэрня.

Тыя, хто тут не быў, захапляліся новай каменнай агароджай і багата размаляванай царквой.

У ліпені доўгая паездка стамляе людзей. На гэты раз арганізатары ўзялі з сабою акардэон і, разумеецца, акардэаніста. З акардэонам лягчэй спяваць, а з харавой песняй хутчэй бяжыць час. Гучалі ў аўтобусе папулярныя ў нас песні. І так экскурсанты даехалі да Нараўкі. Добры настрой сапсаваў нараўчанам вобраз разбуранай ураганам Елянкі, распаложанай абапал шашы. Усе разумелі, што гэтай вёсцы неабходная помач.

Доўгім падарожжам пажылыя людзі стаміліся, але пабачылі кавалак нашай краіны. Відна было, што ўсе задаволены экскурсіяй.

Мікалай Варанецкі

Грамадскія пачыны

Па тэлебачанні пачуў я, што ў Паморскім ваяводстве грамадскасць вяртаецца да грамадскіх пачынаў. Пасляпэгээраўскія будынкі добраўпарадкоўваюць і прызначаюць на прадшколлі, пляцоўкі гульняў для дзяцей і г.д. У пачатках трансфармацыі постсалідарніцкія групоўкі крытычна ставіліся да ідэі грамадскіх пачынаў. Тое, што будавалася пры камуне (школы, святліцы, пажарныя дэпо, чыгуначныя прыпынкі) намаганнем народа, зараз знаходзіцца ў руіне. Было яно знішчана вандаламі або... аказалася непрыдатным.

Зараз няма грошай на медычную ахову, не гаворачы аб сацыяльнай дапамозе найбольш патрабуючым — беспрацоўным і бяздомным, маці-адзіночкам, ды на павышэнне пенсій. Прахадзімцы разграбілі грамадскую і дзяржаўную маёмасць. Мяняюцца ў кабінетах міністры, а дзяржаўная каса як пуставала, дык далей пустуе. Толькі палітыкі паасобных груповак ідуць у перагонкі ў прапановах "вылячэння гаспадаркі". Вядома, гэта гонка за высокімі пасадамі пасля перамогі ў чарговых парламенцкіх выбарах. Ці народ паверыць "салодкім" абяцанкам? Уладзімір Сідарук

Учыім інтарэсе

Пад канец чэрвеня перастаў курсіраваць аўтобус, які адпраўляўся з беластоцкага аўтавакзала ў 16^{50} і ехаў у напрамку Гарадка цераз Заблудаў, Міхалова і Падазераны. Жыхары Міхалова, Азяблоў і навакольных вёсак пазбаўлены магчымасці карыстацца публічным транспартам. Афіцыйная прычына адмены аўтобуснай лініі — яе нерэнтабельнасць. У прадпрыемстве ПКС гавораць, што яна прыносіла страты, не давала адпаведнага даходу. Мне здаецца, што страты прадпрыемству прыносіць празмерна разбудаваная адміністрацыя. Напрыклад, навошта ПКСу аж тры дырэктары з вялікай зарплатай. За аклад толькі аднаго намесніка дырэктара можна было б купіць столькі бензіну або сяляркі, што хапіла б для аўтобуса ў Гарадок і Падазераны на цэлы месяц.

Цяпер паўбяды, але клопаты пачнуцца ў верасні, калі дзецям з Падазеран трэба будзе даязджаць у гімназію ў Міхалова.

Дзязька Захар

Нядзейны пуць

У цэнтры Гайнаўкі ёсць нядзеючы чыгуначны пуць. У ліпені гэтага года частку яго разабралі на скрыжаванні вуліц С. Баторыя і вул. 11 Лістапада. Тут жа маставую выраўнялі і паклалі асфальт.

Гэты сам нядзеючы пуць у цэнтры горада перасякае вул. 3 Мая, але на гэтым пераездзе нічога не робяць. Усе праязджаючыя аўтамашыны тут збаўляюць хуткасць і захоўваюць асобую асцярожнасць як на кожным абазначаным чыгуначным пераездзе. Неабходна разабраць увесь пуць. Ён жа ўжо нікому непатрэбны. (мох)

Я Ц

Вершы Віктара Шведа Архітэктарам мой тата

Л Я

Ля вадасховішча ў Дубічах-Царкоўных

Канікулы пад дубам!

кронаў старых дрэў. Адплывае туга, лянота, стома. Асабліва, калі летняя пара і льецца з неба жар. Як зараз...

Як цудоўна прысесці ў цяні працы. Наш конкурс, вядома, пра дрэвы. Вы мелі назваць дрэвы, якія растуць каля вашае хаты. І справіліся паспяхова. Найбольш дрэў назвала Марта Ка-Вось сяджу пад старым дубам ліноўская з Беластока. Марта і правяраю вашы конкурсныя адшукала аж 34 віды дрэў! Яна

прыгадала нават прызабыты ўжо ціс, які ў мінулым выступаў у нашых лясах і ўрочышчах. Марта прыгадала таксама каліну, шыпшыну, вольху, ракіту, ромху і ўсе дыялектныя назовы

Пахваліў сяброўку Шурык: — Маеш стройную фігуру. Прыгажуня ты, здаецца, Не магу я наглядзецца.

о л а д

Таму кожная дзяўчына Быць якраз такой павінна. Адазвалася Агата:

— Архітэктарам мой тата.

Выцягні бабуля ногі

Запытала ўнучка строга: — Выцягнуць патрапіш ногі? – Чаму ставіш мне, Аня,

— Чула я, і чула матка, Як сказаў учора татка: — Выцягне бабуля ногі — Купім "фіаціка" малога.

Надта дзіўнае пытанне?

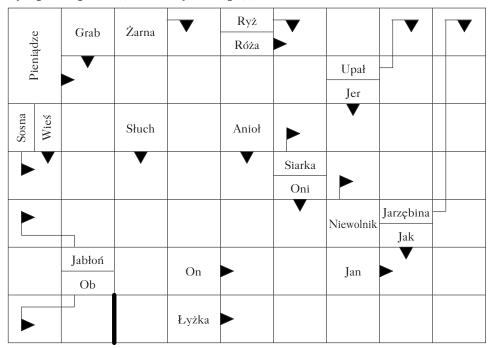
дрэў, якія ўжываюцца ў вёсцы Грабавец, што каля Дубіч-Царкоўных. Як бачыце, нашы конкурснікі родам з вёсак, якія ўзялі назвы ад дрэў.

Узнагароды — кампакт-дыскі з беларускай сучаснай музыкай — выйгралі: Барбара Жэрунь з Бельска-Падляшскага, Наталля Каўшук з Гайнаўкі, Марта Каліноўская з Беластока, Раман Яцкевіч з Маліннікаў. Віншуем! (Узнагароды дашлем па пошце).

явар. Апошнія, назвывалі дрэвы з нашых садоў і лясоў. Наталля Каўшук з Гайнаўкі адшукала 17 відаў. У яе сустракаем, між іншым, абрыкос (morela), ча-

Польска-беларуская крыжаванка № 32

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў "Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 28: Печ, яда, Ас, чарот, вечар, сэрца, дарога, як, іскра. Пан, месяц, чэх, чар, нарцыс, дно, яр, тачка.

Узнагароду, кніжку Хведара Гурыновіча "Лес на далоні", выйграла Марта Каліноўская з Беластока. Віншуем!

Мядзведзь і жняя

Аднойчы хадзіў-блукаў мядзведзь па пушчы ды прыкмеціў, што ў старой дуплястай сасне пчолы вядуцца. Абышоў ён навокал дрэва, узлез на яго і ўзяўся ласавацца. Надзёр сотаў з мёдам ды ходу з сасны, бо надта ж пякуча пчолы джалілі. Ссунуўся ён з дрэва і давай па маладым ляшчынніку ды ельніку шмыгаць, каб як-небудзь ад настырных дуплянікаў адчапіцца.

Бегаў ён так, бегаў ды на ядлаўцовы стрыжань настраміў нагу. Куштыкнуў мядзведзь раз, куштыкнуў другі і аж сеў ад болю.

Ужо і мёд яму нялюбы стаў. Паклаў ён соты на мох ды зубамі за стрыжань ухапіўся. Тузануў раз, тузануў другі — боль яшчэ вастрэйшы, а стрыжань аніяк не паддаецца. Зароў мядзведзь з гора, аж пушча затрэслася.

Пачула гэты голас ліса, вытаркнула нос на палянку і пазірае, што з мядзведзем сталася.

Згледзеў яе мядзведзь ды як заенчыць, ды як заспявае:

Бег я лесам, гушчарком, настраміў я ножку стрыжаньком. Палякуй, ліска, мне нагу —

цябе я сотай з мёдам успамагу.

Ліса, вядома, на мёд ласая. Прыбегла яна да мядзведзя і стала яго лячыць: ухапілася зубамі за стрыжань і ну цягнуць з усяе сілы. Тузанула раз, тузанула другі — стрыжань ні з месца, а мядзведзь з болю як зараве, аж лісе ў вушах залажыла. Адхацелася ёй і таго мёду. З усіх ног

Пачуў гэтую валтузню ды рык барсук, выхіліўся з нары і сочыць, што на паляне дзеецца.

яна — у яліннік.

Заўважыў яго мядзведзь ды як заенчыць, ды як заспявае:

Бег я лесам, гушчарком, настраміў я ножку стрыжаньком. Вылеч, барсучок, мне нагу —

Ne 32 [08-08-2004]

Tamka

Пэўна, вы думаеце, што хлопец якому пятнаццаць гадоў умее толькі гуляць. Мабыць, маеце рацыю, бо маладосць гэта ж найпрыгажэйшы перыяд у жыцці кожнага чалавека. Трэба цешыцца кожным днём, кожнай хвілінай, кожнай секундай. Аднак не заўсёды так бывае і не кожны мае шчаслівае дарастанне.

Пётр даведаўся аб хваробе свайго бацькі ў час летніх канікул. Яму здалося, што няшчасці ўсяго свету зваліліся на яго галаву. З надзвычай вясёлага хлопца ён раптоўна перамяніўся ў сумнага, нешчаслівага чалавека. Яму не верылася, што бацька, якога ён кахае ўсім сэрцам, можа адысці назаўжды. І хаця дактары гаварылі, што гэта канец, ён усё-ткі верыў, што яго тата будзе здаровы.

Міналі дні, тыдні, месяцы. Мінуў год, а паляпшэння не было відаць. Пётр вельмі перажываў гэтую сітуацыю, але стараўся не паказваць гэтага па сабе, каб не засмучаць бацьку. Стараўся памагаць яму, як толькі ўмеў. Бацьку

Бяроза

На падворку стаіць бяроза сумная і вялікая. Яе ніхто не любіць.

Кожны дзень спаглядае яна на дзяцей, што гуляюць на двары.

Яна таксама хоча з імі пагуляць. Але не можа.

Яна мае сваіх сяброў — дубы, ліпы, сосны...

Ціха шуміць аб сваім жыцці.

Аня Валчук, ПШ у Орлі

цябе я сотай з мёдам успамагу.

Што і казаць, барсук надта ж ахвочы мёду палізаць. Прыдыбаў ён да мядзведзя, ухапіўся за стрыжань і давай цягнуць зубамі. Тузануў раз, тузануў другі — стрыжань ні з месца, а мядзведзь з болю як зараве, аж барсуку поўсць на карку дыба стала. Зрокся ён і таго мёду ды кулём даў нырца ў сваю нару.

Бачыць мядзведзь, што ніхто з лясных жывёлаў яго ў бядзе не ўспаможа. Склаў ён соты з мёдам на бярэмя і павалокся, куштыкаючы ды войкаючы, з пушчы ў поле.

У полі ж жняя ніўку жала. Сеў каля яе мядзведзь на сноп ды як заенчыць, ды як заспявае:

Бег я лесам, гушчарком, настраміў я ножку стрыжаньком.

Ратуй, жнічка, мне нагу цябе я сотай з мёдам успамагу.

Жанчына са страху атрупянела, аж серп з рук выпусціла. Глянула яна ў адзін бок, гляну-

звольнілі з працы, бо хворы чалавек нікому непатрэбны. І таму хлопец днём хадзіў у школу, а вечарам цяжка працаваў. Зарабляў грошы на хлеб і на лякарствы. Усё гэта давяло да таго, што Пётр пачаў дрэнна вучыцца і ўсё часцей заглядаў у кілішак. Здавалася яму, што хаця на некалькі хвілін забудзецца аб усіх няшчасцях. Забываўся, але... калі зноў "вяртаўся на зямлю", бацька неяк дзіўна на яго глядзеў, як на чужога, незнаёмага чалавека. У яго вачах паяўляліся слёзы і ён адварочваў галаву да сцяны. Хлопец дадумоўваўся, што, пэўна, ён чагосьці ўчора нагаварыў, можа зрабіў штосьці не так. Перапрасіць аднак не адважыўся, ну бо і за што, ён жа аб нічым не ведаў.

Так мінулі два гады, а Пётр усё апекаваўся сваім бацькам. Няраз аднак думаў, каб гэтае ўсё скончылася. Хутка аднак праганяў такія думкі, баяўся і саромеўся іх. Было ім цяжка, але іх было двух і гэта было іх шчасце.

Аднойчы вечарам хлопец сядзеў у пакоі і глядзеў тэлебачанне. Бацька ціхенька ляжаў на канапе, не хацеў есці вячэры і сын на яго накрычаў, сказаў нават непрыстойныя словы. Цяпер ім абодвум было прыкра. У хаце панавала цішыня, якая пранікала душу і цела. Сын раптоўна адвярнуўся і прамовіў:

— Татка, усё добра? Прабач... Бацька не адазваўся, ляжаў бледны і спакойны. Калі Пётр падышоў да яго, пабачыў, што ён ужо не дыхае. Нахіліўся над ім і пяшчотна прашаптаў, быццам прасіў:

— Не адыходзь, татка...

Слёзы пацяклі па яго шчоках, а сэрца так моцна забалела. Ён абвінавачваў сябе за смерць бацькі, якога не раз словам пакрыўдзіў.

Пётр выйшаў на панадворак і спаглядаючы на зоркі закрычаў:
— Чаму ён? Чаму цяпер? Чаму?...

Паўліна Бяляўская, ПШ у Нараўцы

ла ў другі — а ў полі нідзе ні душы. "Няма мне іншага ратунку, — падумала, — трэба лячыць мядзведзя". Узяла яна серп, нажала на мяжы крываўніку, расцёрла яго на сакавітую мязгу, адарвала ад свайго льнянога фартуха кавалак палатна ды падыходзіць да звера.

Калупнула яна сярпом стрыжань адзін раз — мядзведзь застагнаў, а стрыжань ані з месца, калупнула другі — мядзведзь заенчыў, але і стрыжань паддаўся, калупнула трэці — мядзведзь зароў, аж пошчак ад пушчы адбіўся, ды і стрыжань увесь з раны вылез. Прыклала жанчына крываўнікавай мязгі да раны ды палатном моцна абвязала.

Падскочыў мядзведзь ад радасці, схапіў соты з мёдам ды жняі падае. Ачмухалася тая са страху. Паела ўдосыт мёду, узяла серп ды зноў ніўку жаць узялася. Мядзведзь жа пакланіўся ёй у пояс і паклыпаў сабе ў пушчу.

"Суседкі" з Дубін

Мядовыя справы

Мядзведзь Патап сядзеў на лавачцы і думаў думу, трымаючы правую лапу пры пукатай шчацэ. А на каленях у яго стаяла сасновая бочачка з мёдам. І мёд, і мядзведзь, і бочачка былі светла-мядовага колеру. Усё было сасновае. І мядзведзь, і мёд былі з сучкамі, хоць гладкія, бліскучыя. Выразаў іх быў з сасновае калодкі разбяр. "З калісьці жывое драўніны зноў зрабілася жывое!" — цешыўся разбяр Валодзя, калі з-пад долатца вылузваліся то мядзведзева мыса, то лапа, то дошчачкі бочкі з мядовай патокай. Зрабіў. Выгладзіў. Крануў сухімі пальцамі пахучую лесам драўніну. І пайшоў на вясковую вуліцу, сузіраць жыццё — людзей, звяроў, птушак...

А мядзведзь сядзеў на лаўцы, нерухома застыўшы ў сваёй ужо вечнай позе.

На галаву мядзведзя села пчолка. Злезла па лапе ў бочачку. Вядома, мёду там не было. Зразумела — пчолка ведала, што мёд несапраўдны. Такое пчолкі ведаюць, дзе мёд можна дастаць, куды несці. На пчолку глядзела Валодзева ўнучка Магдуся. Дзяўчынка з дзедавым долатцам у руцэ ўзіралася і раней, як дзед з нежывое драўніны рабіў жывое. На падлозе ляжалі трэскі і стружынкі ад разьбы. Звіваліся яны, пружыніліся на рудой падлозе. Як баранчыкі-хмаркі, як траўкі... Калупнула Магдуся долатцам у ашчэпках ад дзедавай працы. Узяла шчопаць залатога смецця, усыпала ў мядзведзеву бочачку.

 А, вось, гэта мёд ад мяне,
 Патап, ліпавы. Сёння твой дзень нараджэння.

Пчолка зумкнула, села на пілавінне.

— Праўда, сапраўдны! — упэўнілася ўнучка разбяра.

Міра ЛУКША

Тэатральная група з Рыбалаў пад кіраўніцтвам Лідзіі Мартынюк

Час рыцараў

Свет каралёў і рыцараў

У X стагоддзі пасля доўгага змагання на захадзе Еўропы ўзнікла некалькі вялікіх і моцных дзяржаў. Аднак да канца не было ясна — каму кіраваць хрысціянскай Еўропай. Ці ўлада мае належыць рымскаму папу, ці кесарам?

Каралі і кесары лічылі, што гэта яны павінны выбіраць касцель-

ных іерархаў. Такі падыход не мог падабацца вернікам. Здаралася, што царквой кіравалі людзі без маральнага аўтарытэту. З часам царкоўныя ўлады пачалі змагацца за сваю незалежнасць. Яны самі хацелі выбіраць епіскапаў.

Ужо ў 1077 г. кесар Генрык IV, каб не страціць трон, быў вымушаны пакарыцца рымскаму папу. Цераз тры дні апрануты ў пакутны мяшок, як той жабрак, чакаў на парозе ля варот замка Каноса, дзе спыніўся рымскі папа.

(працяг будзе)

ЗОРКА

Сустрэча пасля паўвека

Пяцьдзесят гадоў з дня, калі дзеткі з Орлі і ваколіц паступілі ў першы клас падставовай школы, стала нагодай для сустрэчы выпускнікоў аднаго класа. Яе ініцыятары — айцец Ян Качан і Аляксей Мартыновіч — некалькі месяцаў шукалі адрасоў аднакласнікаў. Аказалася, што многія жывуць на Бельшчыне, а частка раз'ехалася па Польшчы і свеце. З класа, у якім вучыліся 32 асобы, памерла 6 чалавек. На сустрэчу ў Орлю прыехала каля 20 асоб (многія з мужамі або жонкамі).

Спаткаліся перад уваходам у новы будынак Падставовай школы ў Орлі. Не ўсе пазналі калег. Спачатку сустрэліся ў класным кабінеце і Васіль Ляшчынскі (цяпер дырэктар Падставовай школы № 3 у Бельску) зачытаў прозвішчы аднакласнікаў. Асобы, якім па 57 гадоў, уставалі з-за школьных парт і заяўлялі аб сваёй прысутнасці.

— Пяцьдзесят гадоў — добрая нагода для сустрэчы. Большасць нас стараецца вярнуцца ў родны кут і купляем дачы. Я пятнаццаць гадоў жыў у Злучаных Штатах Амерыкі, сябры параз'язджаліся ды жывуць у Варшаве, Элку і іншых гарадах. Вельмі хацелася разам спаткацца, але ідэя арганізавання сустрэчы выспявала 2 гады, — заявіў айцец Ян Качан. У ЗША працаваў ён механікам. Зараз з'яўляецца надштатным вікарным святаром у Кленіках. Аднак галоўны даход у яго ад продажу апрацаванай ім і братам тэхналогіі падлогавага ацяплення памяшканняў.

— Паступаў я ў школу знаёміцца з літаратурнай беларускай мовай, бо размаўлялі мы на гаворцы. Толькі ў школе пачалі мы вучыцца польскай мове. Настаўнікі былі патрабавальнымі, трымалі высокі ўзровень навучання. Пасля падставовай школы многа асоб пайшло вучыцца ў гайнаўскі і бельскі белліцэі. Я паступіў у педагагічны ліцэй, дзе таксама вялося навучанне беларускай мовы. Ствараліся тады перад намі вялікія шанцы атрымаць добрую адукацыю. З ліку выпускнікоў нашага класа многія сталі настаўнікамі, сярод іх вядомы фізік, прафесар Анатоль Адзіевіч. Выпускнікі арлянскай школы дабіваліся поспехаў у вучобе і працы, сталі лекарамі,

Вучні сёмага класа з выхавацелем Міколам Нестаровічам

юрыстамі, працавалі ў іншых прафесіях, — сказаў Васіль Ляшчынскі, якога бацькі былі настаўнікамі і вучылі сабраных выпускнікоў.

Дырэктар Падставовай школы ў Орлі Яўгенія Васілюк паказала сабраным новы школьны будынак, з яго сучасным абсталяваннем. Выпускнікі з хваляваннем спаглядалі на рамантаваны драўляны будынак, у якім вучыліся.

Больш чым палову аднакласнікаў пазнаў я, — гаварыў Аляксей Мартыновіч, прадпрымальнік з Беластока, які займаецца прадукцыяй металічнай мэблі. — У школе была сімпатычная атмасфера. Быў парадак і дысцыпліна. Хаця здаралася, што вучні часам біліся між сабой, аднак жылі мы па-сяброўску.

Пасля афіцыйнага спаткання ў школе, выпускнікі пераехалі ў царкву Іаана Багаслова, дзе мітрафорны протаіерэй Аляксандр Такарэўскі разам з айцамі Анатоліем Такаюком і Янам Качаном адслужылі малебен і паніхіду. Удзельнікі сустрэчы наведалі магілы сяброў і настаўнікаў.

Памерлі, між іншым, дырэктар Васіль Лашкевіч, выхавацелі Мікола Нестаровіч, Мікола Ляшчынскі.

Выпускнікі з жонкамі і мужамі

Жывуць настаўнік закону Божага айцец Аляксандр Такарэўскі, настаяцель прыхода ў Орлі і Стэфанія Адзіевіч, настаўніца геаграфіі. Спаткалася яна са сваімі вучнямі, якіх не бачыла звыш сарака гадоў.

– Калі я пачынала працаваць у Орлі, класы былі мнагалікія. У старым будынку было цеснавата, аднак у школе панаваў парадак, выхаванне было лепшае і прыемна працавалася, — сказала Стэфанія Адзіевіч.

Айцец Аляксандр Такарэўскі прывітаў выпускнікоў у царкве і пажадаў ім спакойнага жыцця.

Памяняўся настрой пасля пераезду ўдзельнікаў мерапрыемства на луг каля Кашалёў. Побач рэчкі Арлянкі наладзілі яны застолле, пры якім успаміналі школьныя гады.

— Сустрэліся мы, каб выказаць удзячнасць нашым настаўнікам і самой Орлі, з якой выйшла многа адукаваных асоб, — заявіў Васіль Ляшчынскі.

— Дырэктар Лашкевіч трымаў дысцыпліну, а настаўнікі за вуха нас падкручвалі. Можна было лінейкай па руцэ атрымаць, але парадак быў патрэбны, каб добра выхаваць нас. Мы жылі па-сяброўску і любіліся. Нават, калі знік дзённік у сёмым класе, то па сённяшні дзень не ведаюць дзе ён прапаў, — успамінаў Аляксей Мартыновіч.

— Найбольш у памяці захаваліся настаўнікі, якія нас вучылі, пералічваў прозвішчы Уладзімір Багацэвіч, які астаўся жыць у Орлі і перайшоў дарогу ад звычайнага пекара да кіраўніка пякарні.

— Добра было вучыцца, але мне не хацелася. Бывала, што спецыяльна спазняўся я на ўрокі або не прыходзіў, каб мяне не пыталі, — адкрываў другі бок вучобы ў школе Аляксей Харуй.

Сабраныя добра ўспаміналі настаўніка беларускай і рускай моў Міколу Нестаровіча, які ўмеў зацікавіць вучняў сваімі ўрокамі.

— У нас самыя добрыя ўспаміны ад вучобы ў падставовай школе. На ўроках беларускай мовы чыталі мы "Ніву". Добра было вучыцца, але не ва ўсіх былі ўмовы, каб паступаць на вучобу ў сярэднія школы, — прыгадала Вольга Ярымовіч (народжаная Пасечнік). — Некаторыя сябры выехалі далёка, напрыклад Мячыслаў Орда з Міклашоў з сям'ёй жыве ў Чыкага. Я закончыла бельскі белліцэй і працавала на дзяржаўным прадпрыемстве.

Успаміны перапляталіся са спевамі... Аляксей Мароз

Яну Зенюку — 70

У Цэнтры праваслаўнай культуры 26 ліпеня г.г. адзначалася сямідзесятая гадавіна з дня нараджэння доктара Яна Зенюка — вядомага ў нашым асяроддзі самаўрадавага, грамадскага і царкоўнага дзеяча. Павіншаваць Юбіляра прыйшлі іерархі і свяшчэннікі, парламентарыі, прадстаўнікі беларускай дыпламатыі, дзяржаўных і самаўрадавых улад ваяводства, сябры.

Мітрапаліт Варшаўскі і ўсяе Польшчы Са- скапам Іакавам

ва прыпомніў уклад Юбіляра ў ад- засталася Юбіляру па сённяшні казам з'яўляецца яго выбар на панаўленне катэхізацыі. Гэты працэс дзень. Ян Зенюк цяпер з'яўляецца саду намесніка старшыні Сейміка пачаўся ў палове 1980-х гадоў, калі на хвалі лібералізацыі тадышняга па-

Юбіляр з іконай падараванай епі-

літычнага ладу крок па кроку адкрываліся магчымасці пашыраць навучание закону Божага. Пачынаць трэба было амаль з нуля — з падрыхтоўкі настаўнікаў, падручнікаў і дапаможнікаў. Вялікую падтрымку ў гэтай справе аказаў Ян Зенюк — тадышні дырэктар Ваяводскай педагагічнай бібліятэкі і затым Комплексу ўстаноў удасканальвання настаўнікаў. Гэтая заангажаванасць

каардынатарам па справах удасканальвання настаўнікаў праваслаўнай рэлігіі, чытае лекцыі ў Хрысціянскай тэалагічнай акадэміі і Праваслаўнай духоўнай семінарыі ў Варшаве, сустаршынюе Праваслаўнаму брацтву св.св. Кірылы і Мяфодзія ў Беластоку, а як былы шматгадовы радны Гарадской рады Беластока і цяперашні дэпутат Сейміка Падляшскага ваяводства адстойваў і адстойвае інтарэсы Царквы і вернікаў, аб чым згадаў віншуючы Юбіляра епіскап Беластоцкі і Гданьскі Іакаў.

Аб заангажаванасці Яна Зенюка ў грамадскія і самаўрадавыя справы згадвалі чарговыя віншавальнікі. Старшыня Сейміка Падляшскага ваяводства Збігнеў Кшывіцкі назваў Юбіляра "дыяментам у кароне падляшскіх самаўрадаўцаў", чаго допаўтара месяца таму. Віцэ-ваявода Ежы Паўяновіч адзначыў яго ўклад у развіццё ваяводства, а куратар Зофія Транцыгер-Кочук — у развіццё асветы, калі ён працаваў дырэктарам ваяводскіх педагагічных устаноў. Старшыня Беларускага грамадска-культурнага таварыства Ян Сычэўскі прыгадаў заслугі Юбіляра для беларускага руху на Беласточчыне і тады, калі ён працаваў штатным сакратаром ГП БГКТ, і пазней, калі быў членам статутных органаў гэтай арганізацыі.

Удзельнікі ўрачыстасці жадалі Юбіляру поспехаў у царкоўнай, грамадскай і самаўрадавай дзейнасці, а таксама здароўя і такой жа энергіі, якой Юбіляр палае штодзень, на многія гады.

Віталь Луба

Паказаць шматкультурнасць

На II Белавежскія мастацкія інтэграцыйныя сустрэчы "Ператоча 2004", якія 24 і 25 ліпеня адбыліся ў белавежскім амфітэатры, прыехала больш людзей, чым у мінулым годзе. Арганізатар мерапрыемства — Цэнтр прамоцыі рэгіёна Фонду

годзе. Арганізатар мерапрыемства — Цэнтр прамоцыі рэгіёна Фонду "Царкоўная музыка" ў Гайнаўцы — пашырыў у гэтым годзе прапанову для публікі на вучобу танцам. Павялічылася таксама колькасць і разнароднасць калектываў, якія прэзентавалі беларускія, рускія, польскія, літоўскія і лэмкаўскія песні ды народныя танцы.

— Слова "ператоча" паходзіць ад назвы месца ў клуні (гумне), праз якое ўязджала багацце гаспадароў збожжа. Знаходзілася яно перад токам, на якім адбываліся вясковыя вяселлі, танцы. Клуня з'яўлялася сімвалам гасціннасці і адкрытасці на іншых, — сказаў дырэктар Фонду "Царкоўная музыка" Мікола Бушко. — Наша мерапрыемства адкрытае на розныя культуры, прадстаўнікі якіх жылі ў нашым рэгіёне. Аказваецца, што ў мінулым побач беларусаў жылі ў нас палякі, украінцы, яўрэі, літоўцы, цыганы, рускія і немцы. Мала хто ведае, што немцы, якіх запрашалі ў Белавежскую пушчу, былі вельмі добрымі леснікамі. Па іх засталіся прозвішчы на магільных помніках. Мерапрыемства ўпершыню мы арганізавалі ў мінулым годзе, прэзентуючы розныя культуры. У гэтым годзе пашырылі прапанову на замежныя калектывы і вучобу танцам.

Мерапрыемства распачалося з танцавальных заняткаў і выступлення Калектыву песні і танца "Клекацякі" з Боцькаў, які паказаў польскія фальклорныя песні і танцы. Беларускія танцы прэзентаваў Дзіцячы калектыў эстрадных танцаў "Капрыс" з Камянца (Беларусь). Яўрэйскі аматарскі калектыў танца "Снуніт" з Варшавы вучыў яўрэйскім танцам. Група "Сэрэнча" з Горліц прэзентавала лэмкаўскую фолькавую музыку. Выбраныя творы з аперэтачных арый прадставілі вядомыя сусветнай публіцы тэнары Міхал Скепка і Дар'юш Валяндоўскі. Акампаніраваў ім Кшыштаф Керцуль.

— Спадар Міхал Скепка з'яўляецца прыкладам нашага "Янкі Музыканта", якога дацанілі. А колькі

Мікола Бушко і калектыў "Васілёчкі"

Тэнары Міхал Скепка (справа) і Дар'юш Валяндоўскі

зыканта", якога дацанілі. А колькі Калектыў Балтыйскага ваеннага флоту

нашых таленавітых хлопцаў страцілі магчымасць развіваць свае таленты, — сказаў Мікола Бушко.

Міхал Скепка выводзіцца з Пасекаў, што побач Семяноўкі. У час вайсковай службы трапіў ён у Цэнтральны мастацкі калектыў Войска Польскага. Пасля закончыў Музычную акадэмію ў Варшаве. Спяваў у Камернай оперы ў Варшаве, у Вялікіх тэатрах Варшавы і Лодзі. Нядаўна вярнуўся з канцэртаў у Японіі і цяпер адпачывае ў Белавежы.

З доўгай і багатай праграмай выступіў беларускі калектыў "Васілёчкі" з Бельска-Падляшскага.

— Вельмі падабаецца нам белавежскае мерапрыемства. Мы рады, што Мікола Бушко прыпомніў аб нас і запрасіў, — заявіла Ніна Білецкая, кіраўнік калектыву "Васілёчкі".

Літоўскі калектыў песні і танца "Жэймэнэ" прадставіў народныя танцы і музыку. Сабраную ў белавежскім амфітэатры публіку вельмі зацікавіў спецыяльны госць мерапрыемства — Калектыў песні і танца Балтыйскага ваеннага флоту Расіі з Калінінграда. Прафесійныя спевакі і танцоры прадставілі багатую праграму. Апрача танцаў і эстрадных сцэнак спявалі вядомыя белавежскай публіцы рускія песні.

— Толькі пасля многіх захадаў удалося мне пераканаць камандзіраў ваеннага флоту Расіі, каб у дзень іх свята пусцілі калектыў да нас на гастролі. Пераконваў я іх, што нашы хлопцы служылі ў мінулым у рускім флоце і з сосен Белавежскай пушчы будаваліся рускія ваенныя караблі, — гаварыў Мікола Бушко.

Вялікай папулярнасцю карысталіся ларкі і кавярні распаложаныя вакол амфітэатра. Публіка падмацоўвалася харчамі і напоямі, дзеткі куплялі шарыкі і ласункі. На мерапрыемства прыбылі турысты з Белавежы і жыхары прыпушчанскіх мясцовасцей. Мікола Бушко паінфармаваў, што накірункі развіцця "Ператоча" будуць залежаць ад фінансавых магчымасцей арганізатараў. Сёлета мерапрыемства фінансава ўспамаглі Банкавы фонд імя Леапольда Кроненберга і Нацыянальны цэнтр культуры ў Варшаве. Суарганізатарамі "Ператоча" сталі Белавежскі асяродак культры і Белавежскі нацыянальны парк.

Аляксей Мароз

Запісана не толькі ў памяці

Поўная красы, цяпла і нейкіх быццам чарадзейных кліматаў новая кніга Вольгі Шуркоўскай Параска і іншыя апавяданні. Зборнік адкрывае загаловачнае апавяданне. Пры нагодзе расказу аб дачцэ войта з Белавежы XIX стагоддзя Андрэя Байко, аўтарка перасылае нам успаміны аб свеце звычаяў і абрадаў, царскай і княжацкай Пушчы. Выклікае ў памяці м.інш. паненскі вечар дзень да шлюбу і песні, якія выспеўваліся ў доме маладухі: Моладзь танчыла пераважна сачэвачку, прыспеўваючы:

Дзяўчынанька, чыя ты? Чы не пойдзеш гуляці? Не пытайся чыя я! Як ты пойдзеш, пайду я! На старонках кнігі вярнуліся таксама напевы, якія ўзнікалі якраз тады, пры нагодзе шлюбавання Параскі з ейным Васільком:

Ой, чуці, чуці у зелёной руці Плакала Парасачка, веночка ўючы. Ой, чуў, чуе ее Васілько, Коні ведучы.

У іншым месцы Вольга Шуркоўская ўспамінае пахі печанага каравая: мусіў быць удалы ды гожы, як мела быць прыгожае жыццё маладое пары. Гаспадыні спявалі пры гэтым:

Ужэ зрабілі каравай, Хучэй хрышчона маці У печку яго саджай! Ух! Ух! У...у... ух!

У апавяданні аўтарка прыгадвае вясельныя песні *ўва ўсім сваім над-*та багатым рэпертуары белавежскіх сялян— ачапіны, паправіны,

і ўрэшце штодзённае белавежскае жыццё. Трэба сказаць, што ўсе жыхаркі Белавежы ўмелі выкарыстаць усё тое, што давала Пушча. Збіраць пачыналі ранняй вясной ад ляснога, падобнага на канюшыну, шчаўю (заячы шчавей). Пасля даспявалі суніцы, маліны, чорныя ягады, брусніцы, журавіны, усялякія грыбы, і наканец лушчанцы — арэхі.

Іншае апавяданне прысвечана царскаму гаёваму Раману Пышко, а ў прынцыпе ягонай наймалодшай дачцэ, смяртэльна падстрэленай Ларысе. Іншае, "Вуліца Гранічная ці Трагічная" — успамін аб адным з цікавых, таемных і загадкавых тесц Белавежы. Іншае — запіс успаміну аб Падалянах, а ў іншым месцы — варшаўскія ўспаміны, як быццам Вольга Шуркоўская хацела падзяліцца з чытачом усім сваім жыццём, разам са знікаючымі з памяці дэталямі.

Абшырная частка зборніка — Цыганскія мініяцюры. У адной з іх прачытаем знакаміты дыялог упэўненай у сабе цыганкі з Бабіцай Марынай:

Цыганка ў дом твой ідзе, /шчасце і праўду нясе!

Бабіца, хоць старая і ніякіх школ не пакончыла, уміг адказала ў ейным стылі:

— Цыганка ідзе, / зараз цэлу хату абкрадзе!

Параска і іншыя апавя∂анні гэта кніжачка невялікая, лёгка можна яе пакласці ў кішэню і прачытаць у пару дзесятак хвілін. Аднак, запісаныя ў ёй аповеды — гэта горы гораў і радасцяў, гісторыі не аднаго чалавека, таксама пушчанскай прыроды і людзей з яе выраслых. А, можа, перш за ўсё, звязанай з Белавежскай пушчай Вольгі Шуркоўскай, са старога пушчанскага роду Руско.

Мацей Халадоўскі

рой вежы", які выйшаў з-пад пэндзля мастака літаральна ў гэтым годзе...

http://bartnicki.narod.ru

Музеі бываюць вялікія і маленькія. У адных, што вышынёй у некалькі паверхаў, выстаўляюцца карціны знакамітых мастакоў, ладзяцца спецыялізаваныя выставы сучасных майстроў пэндзля і паглядзець на ўсё гэта часам не хапае адной гадзіны. Але ёсць музеі малыя па памерах і колькасці карцін, якія хутчэй можна назваць мастацкай калекцыяй адной тэматыкі ці аднаго аўтара. Часцяком для такой выставы хапае невялікага пакою. Нешта падобнае прапаную наведаць сёння.

Калі набраць адрас http://bartnicki.narod.ru, то на маніторы высвяціцца выява дзіўнага сярэдневяковага герба. Пад ім маецца подпіс "Яўген Бартніцкі. Старая Прусія". Крыху ніжэй размешчана кароткае тлумачэнне таго, што гэта віртуальная выстава аўтарскіх палоцен. Адразу ўзнікае пытанне — хто такі Бартніцкі і чаму ён малюе прускія краявіды. Адказ з'явіцца, калі мы ўвойдзем з віртуальнага "ганку" ў "пакой", дакладней, пяройдзем на галоўную старонку сайта. Яна, дарэчы, адзіная, але цалкам адпавядае ўяўленню маленькага прыватнага музея. Каб выйсці на галоўную старонку трэба папросту націснуць на выяву герба.

Як даведваемся з кароценькага біяграфічнага зместу, "Яўген Бартніцкі" гэта псеўданім беларуса-католіка, які нарадзіўся менш за 30 гадоў таму на Гродзеншчыне ў настаўніцкай сям'і, скончыў Пецярбургскую духоўную семінарыю і "застаўся служыць Богу ў Расіі". Цяпер ён, Сяргей Уладзіміравіч Сурыновіч, жыхар Калінінграда, колішняга Кёнігсберга — цэнтра Усходняй Прусіі.

Віртуальная выстава пачынаецца, аднак, не з прускіх краявідаў, а з прыгожых нацюрмортаў. Дзве карціны "Рамонкі" і "Васількі" неяк заспакойваюць вока, чакаючае ўбачыць цяжкія муры прускіх вежаў і крэпасцей, што і дагэтуль захаваліся на "вернутых землях".

Хвалі Балтыйскага мора на імгненне спынілі свой бег на аднайменнай карціне, што ідзе пасля "кветачнага" ўступу. Як пададзена ў подпісе пад карцінай — цяпер яна знаходзіцца ў прыватнай калекцыі ў Германіі.

Пруская архітэктура пачынае нам раскрывацца з наступнага малюнка — "Каля старой вежы", які выйшаў з-пад пэндзля мастака літаральна ў гэтым годзе.

Далейшыя карціны чаргуюць розныя жанры выяўленчага мастацтва. Чырванню кветак у вазе на чырвоным абрусе адкрываецца нам твор "Півоні". Далей ідзе выява старажытных муроў і людзей у вопратцы мінулых стагоддзяў у карціне "Перад навальніцай". Гэтая карціна самая буйная па памерах сярод усіх размешчаных на сайце.

Малюнак "Верхняе возера" крыху здзіўляе сваёй назвай, бо на ім мы маем магчымасць убачыць усяго толькі двух лебедзяў на воднай гладзі сярод лілій. Уяўленне аб нейкім возеры, шчыра кажучы, не складваецца. Але вока, так бы мовіць, прыемна адпачывае, гледзячы на высакародных птушак.

Дзве апошнія карціны ўяўляюць сабой выявы архітэктуры. Першая "Берлінка" (назва нешта гаворыць хіба толькі жыхарам Калінінградскай вобласці) змяшчае выяўленні двух мастоў. Адзін з іх, праўдападобна, назаўсёды разведзены, бо меў надта нізкія слупы, другі — больш высокі, але таксама бязлюдны. Варта адзначыць, што наяўнасць чалавечых фігур на карцінах мастака вельмі нязначная, што пацвярджае і апошні малюнак "Матывы". На ім віртуальны наведвальнік выставы ўбачыць нешта накшталт сярэдневяковай вежы-замка, якая стаіць у атачэнні зелянеючых дрэў і травы.

Уладзімір Лапцэвіч

Пруская архітэктура раскрываецца з наступнага малюнка — "Каля ста- Беларускія хакеісты ўпершыню ў гісторыі занялі ўвесь п'едэстал Усходне-Еўрапейскай хакейнай лігі — чэмпіёнам датэрмінова стаў мінскі "Керамін"...

Беларусь, беларусы...

Перадалімпіядныя заваёвы

Галоўнай спартовай падзеяй года безумоўна стане афінская летняя алімпіяда. Менавіта прозвішчы яе герояў будуць фігураваць напрыканцы 2004 г., калі будуць вызначацца лепшыя спартоўцы. Напярэдадні ж алімпіяды ёсць сэнс прыгадаць сама значныя дасягненні беларусаў цягам бягучага года.

У зімнія месяцы парадавалі хакеісты. У суперфінале 7-га розыгрышу Кантынентальнага кубка (галоўны кубкавы трафей міжнароднай федэрацыі хакея) "Гомель" заняў другое месца. Нашы гульцы саступілі толькі ў фінале славацкаму "Словану". Поспех гомельцаў стаў найбольшым дасягненнем айчыннага хакея на клубным роўні. Крыху пазней беларускія хакеісты ўпершыню ў гісторыі занялі ўвесь п'едэстал Усходне-Еўрапейскай хакейнай лігі — чэмпіёнам датэрмінова стаў мінскі "Керамін", срэбныя ўзнагароды дасталіся гомельцам, бронзу здабыло магілёўскае "Хімвалакно". А лепшы хакеіст апошніх гадоў Руслан Салей у сакавіку згуляў свой 500-ы матч у рэгулярных сезонах заакіянскай НХЛ.

Значны аўтарытэт мае Беларусь у такім тэхнічна складаным відзе спорту як фрыстайл. Лятаючыя акрабаты Аляксей Грышын, Дзмітрый Дашчынскі, Цімох Слівец і Асоль Слівец (брат і сястра) заваёўвалі медалі на этапах Кубка свету. Па выніках сезона Дашчынскі стаў другім у свеце ў агульным заліку, Грышын — трэцім.

А вось ад біятланістаў чакалі куды большага. Хаця лакальныя поспехі былі, прыкладам, на этапе Кубка свету, мужчыны выйгралі прэстыжную эстафету. Але на галоўных стартах сезона — чэмпіянаце свету ў Нямеччыне нашым дасталася толькі адна бронза — яе заваявала на спрынтарскай

дыстанцыі 7,5 км Кацярына Іванова. Крыху пазней у Раўбічах пад Мінскам прайшоў 9-ы чэмпіянат Еўропы. На ім беларусы занялі першае месца ў агульным заліку, здабыўшы 7 медалёў. Аднак, іх вартасць была дэвальвавана няўдзелам у першынстве мацнейшых лыжных стралкоў-адмыслоўцаў з іншых краін.

У Маскве на этапе Кубка свету плыўчыха Алена Попчанка выйграла ажно 5 медалёў рознай пробы. Парадаваў і малады Дзяніс Сілкоў, які быў першым на дыстанцыі 100 м у комплексным плаванні. Канькабежка Анжэліка Кацюга, якая апошнім часам канфліктуе з нацыянальнай федэрацыяй, спярша выйграла два золата і срэбра ў фінале Кубка свету ў Нідэрландах, а пазней на чэмпіянаце свету ў карэйскім Сеуле заняла другое месца ў кароткім спрынце.

Бліскуча выступала адна з галоўных беларускіх алімпійскіх надзей Наталля Цылінская. Каралева трэку на этапе Кубка свету ў Маскве здабыла золата і срэбра. А ў сакавіку наша знакамітая веласіпедыстка ўзяла два медалі вышэйшага гатунку на Кубку свету, што праходзіў у Мексіцы. Там жа яе "калега па цэху" Васіль Кірыенка стаў трэцім. У тым жа месяцы беларускі майстар шашэйных гонак Аляксандр Усаў выйграў этап прэстыжнай велагонкі "Вуэльта Валенсіі".

Баксёрскія дасягненні апошніх гадоў у беларусаў надзвычай сціплыя. Так што другое месца на чэмпіянаце кантынента Віктара Зуева трэба разглядаць як безумоўны поспех. А вось нашы дзюдаісты набіралі форму ў сезоне спакваля. Анатоль Ларукоў, колішні алімпійскі прызёр заваяваў бронзу на буйным турніры ў Парыжы, вясной жа на турніры катэгорыі "А" ў Мінску на рахунку беларусаў у выніку было 6 медалёў.

Уладзімір Хільмановіч

Занатоўкі кантрабандыста

Добры ўчынак

Было гэта якраз тады, калі Васька Садоўскі і Сяргей Манюк пастанавілі, як яны казалі самі, гуляць у адну руку. На нармальнай чалавечай мове гэта азначала, што два кантрабандысты дамовіліся перавозіць і прадаваць тавар не паасобку, а разам. Раней яны прадавалі алкаголь у адных і тых жа месцах, а значыць канкуравалі. А зараз канкурэнцыя скончылася. Ды і сілы падвоіліся.

Хлопцы, трошкі пакрывіўшы мордамі, скінуліся і купілі грузавы бус. Упаялі другое днішча, каб хаваць там спірт, зрабілі яшчэ некаторыя, не прадугледжаныя заводам-вытворцам машыны змены, і рушылі ў свой першы сумесны працоўны шлях.

Кожны ведае, што першы раз вельмі важны. Па старым кантрабандысцкім забабоне лічыцца, што калі першы раз усё ідзе гладка, то далей можна чакаць поспеху. І жыхары суседняй краіны будуць піць толькі беларускі спірт з прыгожымі галандскімі наклейкамі. Ды будуць лічыць яго сапраўды галандскім. I пры гэтым ім і ў галаве не стрэльне спытацца, чаму спірт з Галандыі заво-

зяць праз Польшчу ў Беларусь, а потым кантрабандным шляхам цягнуць назад у Польшчу. Праўда, у жыцці Васіля быў такі выпадак, калі падпіты паляк, які корчый з сябе інтэлектуала, аднойчы задаў такое пытанне. На што Васька, не міргнуўшы вокам, адразу адказаў, што Еўропа вельмі занепакоеная цяжкім эканамічным становішчам Беларусі. Таму, каб узмацніць беларуска-польскія эканамічныя стасункі, свой спірт перапраўляе адразу ў Беларусь. А Манюк распавёў, што еўрапейцы не хочуць з-за кантрабанды спіртам сапсаваць стасункі з Польшчай. А з беларусамі, маўляў, з-за алкаголю палякі ніколі не пасварацца. Ну і каб сапраўды пашанцавала, хлопцы прысягнулі, што калі ўсё пойдзе ўдала, то абавязкова зробяць які-небудзь добры ўчынак.

Ці то прысяга падзейнічала, ці мытнікі не звярнулі ўвагі на новую машыну, усё сапраўды пайшло як па масле. Мяжу пераехалі без непатрэбных прыгодаў, да таго вельмі хутка.

Ад той радасці, канчаткова паверыўшы ў поспех, хлопцы пастанавілі ехаць аж да Варшавы, дзе іх вадкі тавар каштаваў шмат даражэй, чым на Беласточчыне. А тут і нагода для добрага ўчынку падвярнулася. Адразу за Саколкай, пасярод дарогі валяўся п'яны чалавек. Ён салодка спаў, накрыўшыся старэнькім роварам, і нават не здагадваўся, што яго амаль што не пераехала машына.

- Завязём яго дахаты, радасна гаворыць Манюк.
- Ага, пагаджаецца Садоўскі. Зробім добры ўчынак, і з лёсам разлі-

У кішэні п'янага знайшлі пашпарт, высветлілі, што ён жыве зусім недалёка, загрузілі яго разам з роварам у кузава, ды рушылі далей. Але заўсёды, калі ўсё ідзе добра, то чакай нейкай бяды. За вясёлай размовай аматары добрых учынкаў зусім забыліся пра п'янага небараку. Успомнілі толькі ў Варшаве, калі палезлі ў кузава па спірт. Што было рабіць? Хлопцы, доўга не думаючы, дасталі п'янога, пасадзілі на лаўку, падпёрлі роварам і пайшлі па справах.

Праз некалькі дзён, ужо вяртаючыся, Манюк з жахам заўважыў у бардачку пашпарт таго небаракі. Спалохаўшыся помсты лёсу, кантрабандысты вырашылі вярнуць яго гаспадару. Яны заехалі ў Васількаў, знайшлі патрэбную хату і запыталі ў жанчыны, якая ўвіхалася па гаспадарцы.

- Ці можам мы ўбачыцца з панам Юзікам?
- He, адказвае жанчына. Ён зараз з людзьмі не размаўляе. Некалькі дзён таму так напіўся, што сам не ведае як заехаў на ровары аж у Варшаву. Ні грошай не меў з сабой, ні знаёмых там. Давялося на ровары ехаць назад. Але сама дзіўнае, туды п'яны заехаў за адзін дзень, а назад, цвярозы, ехаў амаль тыдзень.
- Мы яго пашпарт знайшлі на да розе, — пачаў тлумачыць Манюк. — Хочам вярнуць. А скажыце, як сябе гаспадар адчувае?
- Вялікі вам дзякуй за пашпарт, узрадавалася гаспадыня. — Які добры ўчынак вы зрабілі. Зараз у нас усё наладжваецца. Мой алкаголік без гарэлкі ўжо жыць не мог. А зараз, пасля вяртання з Варшавы, так напалохаўся сваіх п'яных прыгодаў, што зарокся не піць зусім. Такое шчасце. І я, і дзеці нацешыцца не можам.

Ужо пераехаўшы мяжу, Манюк, пасля доўгага роздуму цвёрда заявіў:

· Усё ж добры ўчынак мы зрабілі**.** Мужык піць перастаў. Уся радня цешыцца з таго. Толькі шкада, што мы згубілі патэнцыйнага кліента на наш тавар. Затое прысягу не парушылі.

Сымон Нальшанскі

ПАЎЛІНА РАІЦЬ

Гэтае апытанне правяла я па просьбе незамужніх сябровак, якія разам з прыходам гарачага лета хочуць нешта змяніць так у сардэчных справах, як і ў жаноча-мужчынскіх адносінах. На пытанне што трэба зрабіць, каб "наш" мужчына адчуваў сябе заўсёды тым "адзіным" для нас, адказалі прадстаўнікі мацнейшага полу. Чытайце і рабіце вывады!

Роберт, 23 гады, студэнт: — Калі скажу нават дурны і незразумелы маім сябрам анекдот, мая дзяўчына заўсёды смяецца, хаця іншыя ківаюць з літасцю галовамі. Дзякуючы таму адчуваю, што ў нас не толькі падобнае адчуванне гумару, а што найважнейшае, магу заўсёды спадзявацца на яе дапамогу, нават у такіх смешных сітуацыях.

Анджэй, 29 гадоў, хімік: — Ася, ведае як паднесці маю самаацэну і часам гаворыць, што іншыя дзяўчаты спаглядаюць на мяне з зацікаўленасцю, а потым дадае з жартам і нейкай пагрозай: "Тая бландзінка мусіць раней пазмагацца са мною!"

Павел, 25 гадоў, механік: — Пасля агіднага і цяжкага працоўнага дня мая дзяўчына ўзяла мяне на доўгі шпацыр па парку і купіла фігурку Чалавека-Павука і вялікую порцыю ванільна-трускалкавага марожанага — майго любімага з дзяцінства. Сапраўды, мне ад радасці аж мову заняло. А праблемы прапалі, як бы рукой іх адняў!

Каміль, 25 гадоў, студэнт: — Кася заўсёды перасылае мне ўсе добрыя навіны з гараскопаў. Хаця не веру ў астралогію, прыемна робіцца ад думкі, што жадае яна мне ўсяго найлепшага і ў такі спосаб гаворыць "Добрага дня!"

Марыюш, 24 гады, студэнт: — Мая дзяўчына ведае, што лянуюся рана ўставаць на заняткі, а як ужо іду на вучэльню, то амаль заўсёды з недахопу часу не снедаю. Каб неяк пераканаць мяне да здаровага спосабу жыцця, прыклейвае на дзверках халадзільніка або кухонных шафках невялікія картачкі тыпу: "Каханенькі! На снеданне бутэрброд, а на абед і вячэру — Я!"

Кшыштаф, 21 год, студэнт: — Калі ідзем у кіно Марыся з'ядае з кулька ўсе зялёныя цукеркі-жэле, бо ведае, што я іх не пераношу.

Марцін, 28 гадоў, бухгалтар: —

Гэтае апытанне правяла я па Люблю глядзець як яе маленькае целосьбе незамужніх сябровак, якія зам з прыходам гарачага лета рчуць нешта змяніць так у сардэч-

Лукаш, 24 гады, пекар: — Марта заўсёды пераказвае мне ўсе кампліменты на маю тэму, якія пачула ад сваіх сябровак і аглядае са мною кожны футбольны матч, хаця папраўдзе ненавідзіць футбола.

Данель, 25 гадоў, механік: — Заўсёды, калі мая дзяўчына Міра пакідае мне кароткі лісцік-занатоўку, нават калі хоча паведаміць, што званіў нейкі мой сябра, падпісваецца не поўным імем, а толькі ставіць літарку "М". Калі хтосьці нам так блізкі, не трэба поўных прозвішчаў, імёнаў.

Якуб, 27 гадоў, прадавец: — Калі здымаю кашулю, Марыся датыкае маіх вялікіх мускулаў і гаворыць, што відаць як дакладна я практыкаваўся сёння.

Тамаш, 23 гады, студэнт: — Мая дзяўчына штодзень — асоба вельмі незалежная, тым больш мне прыемна, калі час ад часу папросіць мяне дапамогі ў працы або ў якімсь хатнім занятку. Да гэтага пазней хваліць мяне і гаворыць, што без мяне не дала б сабе рады.

Янак, 24 гады, шафёр: — Калі маем сустрэцца з Аняй дзесьці ў горадзе, у публічным месцы, яна падыходзіць да мяне ад заду і пытае таямнічым голасам: "Прабач, мы не знаёмыя?" або "Часта тут бываеш, прыгажун?"

Марк, 29 гадоў, банкір: — Часам, калі пад канец дня пасваруся з Эвелінай праз тэлефон, пазней яна звоніць мне ўсярэдзіне ночы і гаворыць: "Еду да цябе" і кладзе тэлефонную трубку. Хутка прыязджае і ўскаквае пад коўдру. Не мусім гаварыць нічога, ведае, што прыкра нам абаім. Часам словы непатрэбныя, калі хтось кахае.

Яраслаў, 27 гадоў, механік: — Калі, аглядаючы фільм, Марыся першы раз заснула ў маіх абдымках, я зразумеў, што яна давярае мне і адчувае сябе бяспечна.

Марыюш, 26 гадоў, прадавец: — Ася часта высылае мне э-майлы напісаныя шыфрам, так каб на рабоце ніхто не мог іх прачытаць. Часам цэлы дзень думаю што абазначае, напрыклад, "ЯЦкМТм-м" (Я Цябе кахаю, Мой Ты мачо-мэн).

Падрыхтавала Паўліна Шафран-Асташэвіч Вялікае беспрацоўе ў нашым рэгіёне давяло да сітуацыі, што амаль кожны з нас мае сярод сваіх сямейнікаў ці знаёмых асоб, якія шукаюць працу. Каб неяк памагчы такім людзям, вядзем рубрыку "Дапамагаем з «Нівай»". Побач бясплатна будзем змяшчаць аб'явы людзей, якія шукаюць працу або могуць даць працу. Сардэчна запрашаем усіх чытачоў дасылаць у рэдакцыю свае прапановы. Рубрыку вядзе Паўліна Шафран-Асташэвіч, з якой можна кантактавацца па мабільніку нумар 0600 635 425 (або ў рэдакцыі па панядзелках ад 10 да 12 — тэл. 743 50 22).

ШУКАЮ ПРАЦУ

- Мужчына шукае працу ў Беластоку, сярэдняя адукацыя, уласная машына, стаж працы механікам легкавых машын, тэл. 653 31 62.
- Краўчыха з практыкай шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 502 370 486.
- Аператыўны мужчына шукае працу ў Беластоку, падставовае веданне нямецкай і рускай моў, абслуга камп'ютэра, правы кат. В, тэл. 0 608 210 435.
- Студэнтка ахвотна заапякуецца малым дзіцём, тэл. 0 508 820 414.
- Электрамеханік, сярэдняя адукацыя, кніжка здароўя, правы кат. В, уласная машына, тэл. 0 692 438 475.
- Шафёр, правы кат. А В С, шукае працу ў Падляшскім ваяводстве, тэл. $651\ 67\ 55$.
- Малады сталяр шукае працу, уласная машына, тэл. 743 19 57.
- Жанчына, 27 гадоў, правы кат. В, добрае веданне рускай і англійскай моў, аператыўная, шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 692 660 704 (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць).
- Жанчына, 47 гадоў, шукае часовую працу ў Бельску-Падляшскім, тэл. 730 63 16.
- Мужчына, 35 гадоў, стаж працы ў пякарні, кніжка здароўя, шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 507 600 470.
- Маладая жанчына без дрэнных схільнасцей ахвотна заапякуецца дзіцём, закончаны педагагічны інстытут, вопыт, тэл. 0 609 294 448.
- Салідны механік шукае працу ў Беластоку, тэл. 676 17 64.
- Маладая жанчына, 25 гадоў, без дрэнных схільнасцей, сярэдняя эканамічная адукацыя, шукае працу ў Бельску, тэл. 0 501 948 311.
- Малады мужчына, 23 гады, сярэдняя адукацыя, абслуга камп'ютэра, добрае веданне нямецкай мовы, шукае працу ў Гайнаўцы або Бельску (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 0 501 443 234.
- Жанчына, 47 гадоў, працавітая шукае працу ў Беластоку, тэл. 711 83 49.
- Жанчына, 27 гадоў, вышэйшая эканамічная адукацыя, правы кат. В, кніжка здароўя, веданне фіскальнай касы (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 0 506 489 040.
- Жанчына, 45 гадоў, дакладна прыбярэ, смачна зварыць, не п'е і не курыць, тэл. 717 70 98.
- Студэнтка заапякуецца малым дзіцём, Беласток, тэл. 718 84 13.
- Студэнтка, 23 гады, кніжка здароўя, санітарны мінімум, правы кат. В, шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 503 614 932.
- Прадавец, 42 гады, вопыт, правы кат. В, уласная машына, без

дрэнных схільнасцей, шукае працу ў Бельску, тэл. 0 694 828 464.

- Абітурыентка рускай філалогіі шукае працу ў Беластоку, правы кат. В, добрае веданне англійскай мовы, закончаныя камп'ютэрныя курсы (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 732 60 27.
- Мужчына, 27 гадоў, вышэйшая тэхнічная адукацыя, сумленны, шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 693 075 252.

Дапамагаем сабе ўзаемна У Бельску: 720 20 06

- Шасціасабовая сям'я патрабуе пледаў, пасцелі і адзення для дзяцей ва ўзросце 5, 8, 9 і 12 гадоў.
- Самотная маці, якая выхоўвае трох сыноў (9, 11 і 13 гадоў), будзе ўдзячна за любую помач.
- Сям'я просіць адзення і абутку для дзяцей (хлопцы 5, 8, 9 гадоў, дзяўчынка 7 гадоў).
- Сям'я патрабуе мэблі, пасцелі, адзення для хлопцаў ва ўзросце 9, 10 і 11 гадоў.
- Сям'я просіць дапамогі ў выглядзе дзіцячага адзення, пасцелі і яды.
- Самотная маці з хворым дзіцём будзе ўдзячна за ўсякую помач.
- Сям'я з дзяцьмі ва ўзросце 4, 9, 12 гадоў будзе ўдзячна за любую помач.
- Сям'я патрабуе старога халадзільніка і яды.

У Беластоку: 732 01 86; 712 11 53

- Старэйшае сужонства, якое выхоўвае ўнукаў, патрабуе мэблі, пасцелі і ботаў для 5- і 10-гадовых хлопцаў і 7- і 11-гадовых дзяўчат.
- Сям'я будзе ўдзячна за помач у выглядзе пасцелі, адзення для дзяцей (7, 8, 13 і 14 гадоў).
- Сям'я патрабуе пасцелі, пледаў і нязнішчанага адзення для дзяўчат ва ўзросце 7, 11 і 14 гадоў.

Сабрала Паўліна Шафран-Асташэвіч

Абвесткі

Павятовы аддзел БГКТ у Бельску-Падляшскім і Бельскі дом культуры запрашаюць на "Спасаўскія запусты", якія ў днях 6-8 жніўня адбудуцца ў Бельску. У рамках мерапрыемства 6 і 7 жніўня ў Пасёлкавым доме культуры ў гадз. 18-20.30 можна будзе паглядзець фільмы Тамары Саланевіч, якія здымаў Мікалай Нестаровіч, між іншым, "Крэсавую баладу". А 8 жніўня ў 16 гадзін пачнецца канцэрт, у ходзе якога выступіць мінскі гурт "Палац".

Белавежскі асяродак культуры запрашае наведаць фотавыставу "Хто выратоўвае адно жыццё, выратоўвае цэлы свет", прысвечаную дапамозе яўрэям падчас нямецкай акупацыі ў Беластоцкім ваяводстве ў 1941-1944 гадах. Выстава працуе ў галерэі "Овок" Белавежскага асяродка культуры ад 11 да 18 гадзіны. (мох)

Вясёлыя канікулы ў Белавежы

Белавежскі асяродак культуры (БАК) запрашае дзяцей і моладзь на вясёлыя канікулы:

— настольны тэніс на калідоры кіно "Зубр" ад панядзелка да пятніцы, ад 10 да 15 гадзіны;

- гульні і іншыя забаўляльныя мерапрыемствы пры музыцы ў БАК у аўторкі ад 12 да 14 гадз.;
- кулінарныя заняткі ў мясцовым прадшколлі ад 12 да 14 гадз.;
- заняткі ў гуртку спраўных рук (ручная вышыўка, вязанне кручком і пруткамі, рукадзелле, навука арыгамі) у чацвяргі ад 12 да 14 гадз.

(мох)

Hiba

PL ISSN 0546-1960 NR INDEKSU 366714

Nakład: 1 053 egz.

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка

Ніва"

"Ніва". **Старшыня**: Яўген Вапа. **Адрас рэдакцыі:** 15-959 Bialystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149. **Тэл./факс:** (0 10xx 85) 743 50 22. **Internet**: http://niva.iig.pl/ **B-mail**: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа. Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба. Сакратар рэд.: Аляксандр Максімюк. Рэдактар "Зоркі": Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцылярыя: Галіна Рамашка. **Камп'ютэрны набор:** Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

друкарня: "Orthdruk", Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na IV kwartał 2004 r. upływa 5 września 2004 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały "Ruch" na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2004 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysylką za granicę pocztą zwyklą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Pln., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wplaty przyjmuje "RUCH" S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 68124010531111000004430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysylką w kraju wynosi 3,45 zł, a kwartalnie — 44,85 zł; z wysylką za granicę pocztą zwyklą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wplaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika "Niwa", Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta BPH PBK SA Oddział w Białymstoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

"Даўціпы" Андрэя Гаўрылюка

Мамачка вельмі мяне кахае, прызнаецца малы сынок сябру. Штогод змяняе татку, а мяне ўсё астаўляе з сабою.

Гутараць два калегі:

- Купіў я дачцэ піяніна і думаў, што будзе на ім іграць, але нічога з гэтага не атрымалася...
- Падобна было і ў мяне, калі купіў цешчы чамадан.
- Мамачка, пытае дачка, як табе ўдалося адзвычаіць татку ад абгрызання ногцяў?
- Вельмі проста: схавала яго штучныя зубы.

Жонка сварыцца на мужа:

- П'яніца! Дзе правёў усю ноч?
- У рэстаране, як заўсёды...
- Хлусіш! Заходзіла я туды, але цябе там не было.
  - А пад столікам шукала?

У мэблевым магазіне Янка хоча купіць тапчан, толькі не ведае, ка- тар Аляксандр Грабар сышоў у адторы выбраць: сасновы ці дубовы.

- вае прадаўшчыца, гэта вельмі са- "Палаца" Алег Хаменка адно тольлідная мэбля: можаце ў ёй праспаць кі разводзіць рукамі: маўляў, пры нават дваццаць гадоў.
- Аж так моцна мне спаць не хочацца. Бяру сасновы!

У краму ўваходзіць пакупнік:

- Цвікі ёсць?
- Няма.
- А граблі?
- Таксама няма.
- Дык мо вёдры ёсць?
- Не, няма.
- Дык чаму не закрыеце краму?
- Бо і замкоў няма.
- зірку.
- Бо прыглянуўся ёй яшчэ раз.

Капрал пытае радавога:

— Янка, кім ты быў да войска?

....

— Да войска я быў пан Іван!

За выступ на мітынгу апазіцыі 21 ліпеня на наступны ж дзень група "Палац" у поўным складзе была звольнена са сваёй афіцыйнай работы ва ўнітарным прадпрыемстве "Белканцэрт", дзе працавала цягам чатырох гадоў. Афіцыйная матывіроўка — група не збірае належную колькасць гледачоў на сваіх канцэртах. Прадстаўнікі "Белканцэрта" па-• ведамілі, што іх генеральны дырэкпачынак да верасня і нікога не ўпаў-— Купляйце дубовы, — падказ- наважыў адказваць за яго. Лідэр жаданні прычыну можна прыдумаць заўсёды. Апошнія выступы "Палаца" ў чэрвені-ліпені прайшлі ва ўсіх абласцях Беларусі. Група выступіла ў Смаргоні, Маладзечне, Паставах і іншых гарадах.

Адзін з удзельнікаў гурту Юрась Белякоў кажа, што афіцыйная прычына звальнення папросту смешная: "Людзі заўсёды прыходзілі нас паслухаць". 11 ліпеня "Палац" на запрашэнне лідэра групы "Воплі Відаплясава" Алега Скрыпкі ўзяў удзел у буйным фэсце "Краіна мрой", што — Закахаўся я ў яе з першага по- праходзіў на Спеўным полі ў Кіеве. На "Славянскім базары" сёлета гру-– Дык чаму ты з ёю не ажаніўся? • па не выступіла. Ужо трэці год запар "Палац" у апошні момант выкрэсліваюць са спісу выступоўцаў. Затое гурт зайграў на мітынгу апазіцыі 21 ліпеня і з гэтай нагоды быў праз дзень згаданы Лукашэнкам.

Усе аглядальнікі аднадушныя: гэта і паслужыла прычынай звальнення.

Група і надалей будзе актыўна канцэртаваць, выдаваць альбомы і г.д., адно што яе ўдзельнікі будуць лічыцца беспрацоўнымі. 7-8 жніўня гурт выступіць у рамках фэсту "Музычныя дыялогі", што адбудзецца ў Мельніку пад Бугам.

Полацкія раённыя ўлады не далі дазволу на правядзение буйнога музычнага фэсту "АЯ-Кэмп", што меўся прайсці ў Лучна 30-31 ліпеня ўжо ў чацвёрты раз. Чыноўнікі кажуць, што для выступаў музыкаў ёсць "Славянскі базар", маўляў, у глыбінцы не павінны праводзіцца фэсты такога маштабу. На фэсце меліся выступіць гурты з Мінска, Полацка, Наваполацка, Віцебска, Магілёва. Сярод гасцей — "Крама", "Млын", "Partyzone". •

Адзін з арганізатараў фэсту Мікалай Буслаеў кажа: "Калі мы даведаліся, што фэст пад пагрозай, знайшлі падтрымку ў Наваполацкага гаркама Беларускага патрыятычнага саюза моладзі. Тыя адгукнуліся і падтрымалі, а намеснік старшыні Наваполацкага гарвыканкама нават даслаў афіцыйны ліст да старшыні Полацкага райвыканкама з просыбай дазволіць правядзенне акцыі, але і гэта не змяніла сітуацыю. Арганізатары "АЯ-Кэмпа" думаюць падаць у суд на Полацкі райвыканкам за нанясение маральнай шкоды".

Шыфраграма

Літары адгаданых слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне — афарызм Джыны Лолабрыджыды.

- 1. без яго дыму не бывае = 26 _ 25 _ 16 _ 44 _ 64 _;
- 2. млын меле мука будзе, язык меле — яна будзе = $50 _47 _15$
- 3. белаватая пляма на рагавой абалонцы вока = 37 _ 36 _ 52 _ 53 _ 60 _ 51 _;
- 4. паміж летам і зімой = 27 _ 28 _ 10 _ 11 _ 8 _ 49 _;
- 5. з провішчам = $42 _ 12 _ 33 _;$ 6. з лейкацытамі і эрытрацытамі = 41 _ 38 _ 39 _ 40 _;
- 7. партнёр жанчыны = $65 _ 66 _$ $67 \_ 4 \_ 5 \_ 6 \_ 2 \_;$
- 8. жыхар Берліна = $20 _ 7_ 57_$ 34 _ 63 _;
- 9. горад на поўдні Францыі між Манпелье і Авіньёнам = 70 _ 43 _
- 10. жонка памешчыка = 46 $\_$ 45 $\_$ $18 \_ 19 \_ 54 \_ 55 \_ 56 \_ 48 \_ 14 \_;$ 11. вялікая неядавітая змяя тро-

Адгаданка

58 _ 61 _ 17 _; 12. гмінная мясцовасць між Нарвай і Орляй = $68 _ 69 _ 1 _ 71 _ ;$ 13. адкрытасць, праўдзівасць, ду-

шэўнасць = 21 _ 22 _ 23 _ 29 _ 30 _ _ 31 _ 32 _;

14. Карл Густаў, швейцарскі псіхіятр і псіхолаг (1875-1961) = 6213 _; **(ш)**

Падказка: уласныя імёны: Чыжы, Нім, Юнг.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 26 нумара

Самаход, верабей, мінарэт, летапіс, перакур, парасон, беларус.

Рашэнне: Сенакос.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Міхалу Байко з Беластока і Міка- • ўласнай вартасці. лаю Сазановічу з Навін-Вялікіх.

Баран (21.03. — **19.04.)** Пара працаваць на ўласны рахунак. Твае сябры будуць, як заўжды, на месцы. Ад 10.08. возьмешся з імпэтам за працу. Не сварыся.

Бык (20.04. — 20.05.) 13 - 14.08. удалыя сустрэчы. Да 10.08. неспадзяваныя скрыгіты. Можа падвесці цябе той, каму давяраеш, зайздросны за твае поспехі. Будуць грошы.

Блізняты (21.05. — 21.06.) Не сядзі ў хаце! Свет мае для цябе шмат неспадзяванак і атракцыёнаў. Але дома можаш трэснуць дзвярыма. З 11.08. — найлепшая нагода на мірнае паразуменне.

Рак (22.06. — 22.07.) З 8.08. рыхтуйся на сустрэчу з каханнем. Столькі красы ад Венеры, што ніхто ад цябе не абароніцца. Калі ты самотны, маеш нагоду закахацца шчасліва.

Леў (23.07. — 22.08.) Каля 8.08. агорне цябе лянівасць і мройлівасць. Не будуй замкоў на лёдзе. Не дайся вадзіць за нос, сам будзь больш рашучы.

Дзева (23.08. — 22.09.) Будзь прыгатаваная на сцэны раўнівасці. Каля 10.08. — больш упэўненасці, адвагі, рашучасці. Не пляці, а дзейнічай. Кіруйся інстынктам. Каля 10.08. шмат спраў стане ў месцы, нечаканыя перашкоды. Не едзь у падарожжа.

Шалі (23.09. — 23.10.) Будзеш мець супакаенне духа і грошы, якія будуць... ляжаць на вуліцы. Уратуеш сваю сувязь, калі дасі партнёру больш зразумення і чуласці. 11 — 15.08. — ахвота на нейкую экстравагантнасць, неканвенцыянальныя паводзіны. Да 9.08. не падпісвай дакументаў, нічога не купляй на сплаты.

Скарпіён (24.10. — 21.11.) 10 — 14.08. трыгон Плутона з Сонцам дазволіць табе прафарсіраваць праекты. Лёгка здабудзеш саюзнікаў. Да 9.08. будзь асцярожны, не рызыкуй, не ператамляйся. Не рабі рэзкіх змен пад уплывам імпульсу. Можаш пазнаёміцца з кімсьці, хто перакуліць твой свет дагары нагамі.

Стралец (22.11. — 21.12.) Калі маеш зрабіць нешта важнае, зрабі гэта 13 - 20.08. Каля 8.08. могуць быць немагчымымі для рэалізацыі смелыя планы. Калі працуеш у калектыве, не ідзі самапасам. Не выдавай грошай, якіх яшчэ не зарабіў!

Казярог (22.12. — 20.01.) Неўзабаве зоркі размножаць твае грошы! Ад 14.08. можаш рэалізаваць свае прафесійныя планы. Не будзь зайздросны; з-за гэтага можа распасціся твая пара.

Вадалей (21.01. — 19.02.) 11 — 15.08. — рэалізуй наватарскія ідэі. Хутчэйшы тэмп усіх дзеянняў. Шпарчэй заб'ецца і тваё сэрца. Гэта можа быць пачатак сур'ёзнай сувязі. Смелымі рашэннямі можаш здабыць багацце.

Рыбы (20.02. — 20.03.) Адчуеш сябе свабодным. Не будзеш чакаць адабрэння іншых. Апазіцыя Нептуна да планетоіда Палады можа прынесці табе фрустрацыю. Новае захапленне можа паявіцца зусім неспадзявана. Узрасце тваё пачуццё

Агата Арлянская

